

Konsekvensbedömning med miljökonsekvensbeskrivning

Översiktsplan 2030 Ovanåkers kommun

Beslutshandling 2017-04-20

Beställare	Ovanåkers kommun genom Sofia Wetterholm, strategisk planerare, projektledare
Konsult	Sweco Architects, Falun genom Åsa Hermansson, landskapsarkitekt LAR/MSA (uppdragsansvarig) Hanna Bäckgren, planeringsarkitekt (handläggare konsekvensbeskrivning) Anna Åberg, miljökonsult (handläggare förorenad mark) Boel Nyberg, civilingenjör (handläggare vattenmiljö) Yvonne Seger, arkitekt SAR/MSA (expertstöd)
Uppdragsnummer	3314635.000

Innehållsförteckning

Sammanfattning	6
1. Utgångspunkter MKB	11
1.1 Översiktsplanens innehåll	11
1.2 Miljöbedömning och MKB	11
1.3 Syfte	11
1.4 Avgränsning	12
1.5 Bedömningsgrunder	17
2. Miljökonsekvenser	18
2.1 Miljökonsekvenser – Natura 2000-områden	18
2.2 Miljökonsekvenser – Miljöpåverkande verksamheter	20
2.3 Miljökonsekvenser – Riksintressen naturmiljö och kulturmiljö	22
3. Övriga konsekvenser	25
3.1 Jämlikhet, jämställdhet och barnaspekter	25
3.2 Folkhälsoaspekter	26
3.3 Näringslivsutveckling	30
3.4 Kommunikationer	31
3.5 Natur- och kulturmiljöer utöver riksintressen	32
3.6 Klimatpåverkan	35
3.7 Mellankommunala frågor	36
4. Påverkan på miljömål, riksintressen och miljökvalitetsnormer	39
4.1 Nationella och regionala miljökvalitetsmål	39
4.2 Riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken	42
4.3 Miljökvalitetsnormer	47
5. Uppföljning och övervakning	50
5.1 Uppföljning av planens betydande miljöpåverkan	50
6. Samråd	50
6.1 Samråd med länsstyrelsen	50
7. Källor	52

Sammanfattning

Denna rapport utgör konsekvensbedömningen till Översiktsplan för Ovanåkers kommun. **Miljökonsekvensbeskrivningen** utgörs av följande kapitel:

- 1. Utgångspunkter för MKB
- 2. Miljökonsekvenser
- 4. Påverkan på miljömål, riksintressen och miljökvalitetsnormer
- 5. Uppföljning och övervakning
- 6. Samråd
- 7. Källor

Övriga konsekvenser av översiktsplanen tas upp i ett separat kapitel, kapitel 3.

Översiktsplanen håller en strategisk nivå, vilket därför även gäller denna konsekvensbedömning. Mer detaljerade konsekvensbedömningar kommer att göras i kommande planering, t.ex. i fördjupade översiktsplaner, detaljplaner, tillståndsansökningar etc.

Miljökonsekvensbeskrivning

En miljökonsekvensbeskrivning (MKB) ska, i enlighet med miljöbalken, bara ta upp de miljöaspekter där s.k. betydande miljöpåverkan bedöms kunna uppstå.

I MKB:n jämförs planalternativet, d.v.s. en situation efter att förslagen i översiktsplanen har genomförts, med ett s.k. nollalternativ. Nollalternativet innefattar dels pågående mark- och vattenanvändning, dels vad som kan komma att ske med stöd av gällande planer och tillstånd samt den bebyggelseutveckling som bedöms kunna ske utan stöd av ny översiktsplan eller nya detaljplaner.

Betydande miljöpåverkan

Följande miljöaspekter tas upp i MKB:n för översiktsplanen:

- Påverkan på Natura 2000-område.
- Påverkan genom miljöpåverkande verksamheter
- Påverkan på natur- och kulturmiljöer av riksintresse

Miljökonsekvenser - Natura 2000-områden

Översiktsplanen värnar om kommunens 12 Natura 2000-områden genom att dessa anges på kartor i översiktsplanen. I vissa fall finns rekommendationer om hänsyn till naturmiljövärden. Det är inte klart uttryckt varför detta bara gäller vissa av områdena.

Översiktsplanens förslag till utveckling av Sässmanområdets värden för rekreation och friluftsliv ligger på en strategisk nivå och går därmed inte att konsekvensbedöma vad gäller eventuell påverkan på Natura 2000-området. I samband med dispensansökan kommer miljökonsekvenserna att studeras närmare. Utveckling för friluftsliv behöver inte stå i konflikt med Natura 2000-områdenas värden, förutsatt att detta beaktas i den fortsatta planeringen. Kommunens förslag att Sässmanområdet även

utpekats som Natura 2000-område enligt art- och habitatdirektivet, (SCI), behöver föras vidare och diskuteras med bl.a. Länsstyrelsen.

Miljökonsekvenser - Miljöpåverkande verksamheter

Planförslaget bedöms sammantaget medföra måttliga negativa konsekvenser vad gäller miljöpåverkande verksamheter. Planen anger några markområden där sådana verksamheter kan komma till stånd, men anger även rekommendationer om hur hänsyn ska tas i kommande skeden. Miljökonsekvenserna av miljöpåverkande verksamheter kan inte beskrivas eller styras i en översiktplan men kommer att studeras i kommande tillståndsprövningar och ev. detaljplaneläggning.

För de tre kommande gruvområden som anges i översiktsplanen har miljökonsekvenserna studerats i samband med ansökan om bearbetningskoncession och kommer att studeras vidare i tillståndsansökningarna.

Om miljöpåverkande verksamheter blir aktuella inom några av de strategiska områden för näringsliv och handel som utpekats i Edsbyn och Alfta kommer miljökonsekvenserna att studeras i samband med detaljplaneläggning (om områdena inte redan är detaljplanelagda) och ansökningar om miljötillstånd.

Miljökonsekvenser - Riksintressen naturmiljö och kulturmiljö

Planförslaget bedöms medföra måttliga negativa konsekvenser vad gäller kommunens naturmiljöer av riksintresse, genom att översiktsplanen prioriterar gruvintresset (som också är ett riksintresse).

Planförslaget bedöms medföra små positiva konsekvenser vad gäller kommunens kulturmiljöer av riksintresse, genom att översiktsplanen föreslår nya gränser, baserade på områdenas kulturmiljövärden, och anger flera rekommendationer till skydd för värden. De begränsade markanvändningsförändringar som föreslås i översiktsplanen inom *Alfta kyrkby och samhälle* (kulturmiljö av riksintresse) bedöms gå att genomföra utan att riksintressets värden skadas.

Miljömål

Riksdagen har fastställt 16 nationella miljö kvalitetsmål som ska uppnås inom en generation.

Översiktsplanen innehåller relativt få förslag till förändringar av markanvändningen och medför därmed inga stora förändringar vad gäller möjligheterna att uppnå de nationella miljömålen.

Sammantaget bedöms översiktsplanen **bidra till** uppfyllelsen av sju miljö kvalitetsmål, **i viss mån bidra** till uppfyllelsen av två miljö kvalitetsmål och **i viss mån bidra till men i viss mån motverka** uppfyllelsen av fyra miljö kvalitetsmål. De återstående tre miljö kvalitetsmålen bedöms som ej relevanta för Ovanåkers översiktsplan.

Riksintressen

Översiktsplanen framför förslag till förändrad avgränsning för samtliga de kulturmiljöer av riksintresse som finns i kommunen. Dessa förändringar behöver diskuteras vidare med länsstyrelsen. Fortsatt dialog mellan kommunen och länsstyrelsen behövs även om riksintresset för vattenkraftsutbyggnad öster om Runemo i Voxnan, där kommunen motsätter sig vattenkraftutbyggnad och vill prioritera riksintresset för naturvården.

Översiktsplanen redovisar områden för utbyggnad av gruvverksamhet inom de områden som är av riksintresse p.g.a. förekomst av värdefulla ämnen. Översiktsplanen tydliggör att gruvnäringen står i

konflikt med andra riksintressen och tar ställning för att riksintresset för värdefulla ämnen och mineral ska prioriteras. Det går inte att utifrån översiktsplanen bedöma hur de andra riksintressena tillgodoses. Detta kommer att studeras i samband med tillståndsansökningarna. Översiktsplanen anger att en översyn av riksintresset Östermyrorna bör genomföras för att fastställa områdets nuvarande status och relation till riksintresset för värdefulla ämnen och material.

Översiktsplanen bedöms tillgodose kommunens övriga riksintressen, genom att dessa redovisas i översiktsplanen och rekommendationer i flera fall finns till skydd för dem.

Försvarsmakten bör kontaktas i tidigt skede vid större markanvändningsförändringar, för att säkra hänsyn till riksintressen för totalförsvaret. Översiktsplanen redovisar inga sådana riksintressen, men det kan finnas hemliga områden.

Kommunen har till länsstyrelsen föreslagit att Häsbodalen, som är en naturmiljö av riksintresse, även utpekas som riksintresse för friluftsliv.

Miljö kvalitetsnormer

En översiktsplan ska redovisa hur kommunen avser att iaktta gällande miljö kvalitetsnormer. I Ovanåkers kommun är miljö kvalitetsnormerna för utomhusluft och vattenförekomster relevanta, medan kommunen inte berörs av miljö kvalitetsnormerna för omgivningsbuller eller fisk- och musselvatten.

Några av översiktsplanens förslag till strategisk utveckling i tätorterna Alfta och Edsbyn berör sjöar/vattendrag som idag inte uppfyller miljö kvalitetsnormerna "god ekologisk status". Hänsyn krävs i fortsatt planering, särskilt för de vattendrag som är övergödda. Detta kommer att studeras vidare i kommande planeringsskeden.

Översiktsplanens förslag bedöms inte innebära några överskridanden av miljö kvalitetsnormer för utomhusluft.

Uppföljning och övervakning

Översiktsplanens förslag till förändringar av markanvändningen har en relativt begränsad omfattning och inget behov har därför bedömts föreligga av uppföljning vad gäller planens samlade miljö påverkan. Behovet av uppföljning och övervakning av den betydande miljö påverkan som genomförandet av översiktsplanen medför kommer att beaktas i senare planeringsskeden, t.ex. i samband med ansökningar om miljö tillstånd, upprättande av fördjupade översiktsplaner eller detaljplanläggning.

Miljö kvalitetsnormer för vatten behöver studeras vidare på ett övergripande plan. Arbete pågår inom kommunen med bl.a. vatten- och avloppsfrågor.

Övriga konsekvenser

Jämlikhet, jämställdhet och barnaspekter

Sammantaget bedöms planförslagets ställningstaganden med inriktning på jämlikhets-, jämställdhets- och barnperspektivet medföra små positiva konsekvenser. Sättet som medborgardialogen hittills har bedrivits på är mycket positiv. Vissa jämlikhets-, jämställdhets- och barnaspekter kan dock beaktas först i senare planeringsskeden, där utformningen av den fysiska miljön behandlas mer detaljerat.

Folkhälsoaspekter

Sammantaget bedöms planförslagets ställningstaganden med inriktning på folkhälsan medföra måttliga positiva konsekvenser. Satsningar föreslås på att utveckla flera befintliga grönområden och gång- och cykelvägar. Strategier för att minska bl.a. översvämningsrisk och värna om kommunens vattentäkter anges.

Näringslivsutveckling

Sammantaget bedöms planförslagets ställningstaganden med inriktning på näringslivet medföra små positiva konsekvenser. Översiktsplanen visar på en visionär viljeinriktning vad det gäller kommunens näringsliv och potential för näringslivsutveckling. Kommunen kommer enligt planförslaget att arbeta vidare med ett Landsbygdsutvecklingsprogram, fördjupade planeringsunderlag för Alfta och Edsbyn samt planlägga strategisk mark för näringslivet. I dessa kan Näringslivsutvecklingen med fördel behandlas med detaljerat.

Kommunikationer

Sammantaget bedöms planförslagets ställningstaganden med inriktning på kommunikationer medföra små positiva konsekvenser. Översiktsplanen visar på en visionär viljeinriktning vad det gäller kommunens kommunikationer och potential för hållbart resande. De inriktningsmål med avseende på infrastruktur som föreslås i översiktsplanen får positiva konsekvenser i form av förbättrade möjligheter till gång- och cykeltrafik, kollektivtrafik och förbättrad vägstandard samt IT-kommunikationer.

Natur- och kulturmiljöer utöver riksintressen

Sammantaget bedöms planförslaget medföra små positiva konsekvenser vad gäller värdefulla natur- och kulturmiljöer. I översiktsplanen redovisas kommunala intresseområden med höga naturvärden. För dessa områden finns i flera fall rekommendationer som syftar till att naturvärdena ska bevaras.

Översiktsplanen innehåller relativt få förslag till förändrad markanvändning som direkt berör värdefulla natur- och kulturmiljöer. Ett av de föreslagna nya bostadsområdena i Edsbyn och ett föreslaget strategiskt gång- cykelstråk i Alfta berör forn lämningar och kulturhistoriska lämningar. Arkeologisk utredning kan behöva utföras i kommande planeringsskeden. Några förslag till utveckling av befintliga grönområden i Alfta och Edsbyn berör objekt som tas upp i länsstyrelsens naturvårdsprogram eller våtmarksinventering. Även detta behöver studeras vidare i kommande planeringsskeden.

Planen är något otydlig när det gäller behovet av stärkt skydd för värdefulla naturmiljöer, eftersom den anger att det finns värdefulla naturmiljöer som saknar skydd, men inte pekar ut vilka.

Några av de strategiska utvecklingsområdena i Alfta och Edsbyn ligger inom strandskyddsområde, vilket behöver beaktas i kommande planeringsskeden. Dispens från strandskyddet eller hävande av strandskydd i detaljplan kan komma att behövas.

Klimatpåverkan

Sammantaget bedöms planförslagets ställningstaganden med inriktning på klimatpåverkan medföra små positiva konsekvenser. Klimatpåverkan tas upp i översiktsplanen på en övergripande nivå och flera ställningstaganden redovisas i syfte att minska risker som hör samman med klimatpåverkan samt orsakerna till den.

För de nya bostadsområden som föreslås på översvämningsdrabbad mark behöver översvämningsrisken beaktas i fortsatt planering, t.ex. genom placeringen av ny bebyggelse eller genom att lämpliga nivåer för grundläggning anges i detaljplan.

Mellankommunala frågor

Ovanåkers kommun föreslår flera frågor som med fördel samordnas med andra kommuner. Som konkreta förslag nämns turism och samordning mellan flera världsarv i regionen samt gemensam översiktsplanering av bl.a. bostads- och arbetsmarknad, vilket de bedömer kan ge positiva konsekvenser både ekonomiskt och socialt. Sammantaget bedöms planförslagets ställningstaganden med inriktning på mellankommunala frågor medföra små positiva konsekvenser.

1. Utgångspunkter MKB

1.1 Översiktsplanens innehåll

Översiktsplanen utgör kommunens nuvarande bedömning av hur mark och vattenområden i stora drag kommer att användas och bebyggelsen utvecklas fram till år 2030. Ovanåkers kommuns ÖP2030 redovisar följande:

- Planhandling med översiktliga planeringsförutsättningar, utvecklingsinriktningar samt genomförande.
- Bilaga 1 Markanvändningskarta
- Bilaga 2 Användning av mark och vatten (beskrivning av plankartans innehåll).
- Bilaga 3 Särskilda intressen (utpekade mark- och vattenområden av nationell betydelse).
- Bilaga 4 Kommunala intresseområden

Beträffande planens förändringsförslag, se avsnitt 1.4 *Avgränsning*, underrubrik *Studerade alternativ*.

1.2 Miljöbedömning och MKB

Enligt miljöbalken (MB) 6 kap 11 § ska miljöbedömning göras för kommunala planer som kan medföra betydande miljöpåverkan. Översiktsplanen för Ovanåkers kommun kan till vissa delar antas göra det. Därför har en miljöbedömning gjorts och en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) upprättats.

Miljökonsekvensbeskrivningen tar, i enlighet med miljöbalken, bara upp de miljöaspekter där s.k. **betydande miljöpåverkan** bedöms kunna uppstå. Andra miljöaspekter tas upp i kapitlet **Övriga konsekvenser**.

1.3 Syfte

Miljöbedömningens syfte är att integrera miljöaspekter i planen så att en hållbar utveckling främjas. I miljöbalken (MB) 6 kap 3 § sägs:

”Syftet med en miljökonsekvensbeskrivning för en verksamhet eller åtgärd är att identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekter som den planerade verksamheten eller åtgärden kan medföra dels på människor, djur, växter, mark, vatten, luft, klimat, landskap och kulturmiljö, dels på hushållningen med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt, dels på annan hushållning med material, råvaror och energi. Vidare är syftet att möjliggöra en samlad bedömning av dessa effekter på människors hälsa och miljön.”

1.4 Avgränsning

Geografisk avgränsning

Översiktsplanen är kommuntäckande, i enlighet med bestämmelserna i 1 kap. 3 § plan- och bygglagen (PBL). MKB:n beskriver miljöförhållanden och miljökonsekvenser inom kommunen, eftersom den betydande miljöpåverkan inte har bedömts beröra angränsande kommuner. Starka miljöintressen som finns i grannkommuner i nära anslutning till kommungränsen beaktas dock.

Tidsmässig avgränsning

Översiktsplanens tidsmässiga avgränsning är till år 2030, vilket gäller även MKB:n.

Identifiering av betydande miljöpåverkan

Nedan redovisas hur den betydande miljöpåverkan som översiktsplanen kan antas medföra har identifierats.

A. Påverkan kan komma att ske på Natura 2000-område

Enligt MKB-förordningen 4 § pkt 1 ska **betydande miljöpåverkan** antas uppstå om rekommendationer anges i översiktsplanen för sådan förändring att det finns risk att Natura 2000-område kan komma att påverkas.

Översiktsplanen innefattar förslag till förändrad markanvändning som berör Natura 2000-området Sässmanområdet.

B. Översiktsplanen anger förutsättningar för etablering eller väsentlig utökning av sådana verksamheter som anges i 4 § MKB-förordningen

Enligt MKB-förordningen 4 § pkt 2 ska genomförande eller ändring av vissa typer av planer och program (bl.a. översiktsplaner) antas medföra en betydande miljöpåverkan om planen, programmet eller ändringen anger förutsättningarna för kommande tillstånd för vissa typer av verksamheter eller åtgärder.

Listor på verksamheter som alltid ska antas medföra betydande miljöpåverkan finns i MKB-förordningen samt en bilaga till denna. Av dessa verksamheter tas följande upp i översiktsplanen för Ovanåkers kommun:

- Gruvdrift eller gruvanläggning (Observera att den tillståndsgivna Kringelgruvan ingår i nollalternativet, se avsnitt *Studerade alternativ*).
- Verksamhet med vindkraftverk (Observera att de områden som redovisas i kommunens översiktsplanetillägg ingår i nollalternativet, se avsnitt *Studerade alternativ*).
- Översiktsplanen redovisar några nya strategiska områden för näringsliv i tätorterna Alfta och Edsbyn, där det kan bli fråga om sådana verksamheter som enligt MKB-förordningen alltid ska antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Kommunen ska i varje enskilt fall bedöma huruvida verksamheten eller åtgärden bedöms ha betydande miljöpåverkan.

C. Påverkan kan komma att ske på områden som är av riksintresse för naturmiljö, kulturmiljö eller friluftsliv

I bilaga 4 till MKB-förordningen anges kriterier för bedömning av om en plan eller ett program ska antas medföra betydande miljöpåverkan. Bland annat sägs att påverkan på områden eller natur med erkänd nationell, gemenskaps- eller internationell skyddsstatus ska beaktas. Beträffande MKB till översiktsplan för Ovanåkers kommun tolkas detta så att betydande miljöpåverkan antas kunna uppstå om rekommendationer anges i översiktsplanen för sådan förändring att det finns risk att riksintresseområden för naturmiljö, kulturmiljö eller friluftsliv enligt MB 3 kap eller MB 4 kap kan komma att påverkas. (Hit räknas även världsarvet Hälsingegårdarna).

Studerade alternativ

Enligt MB 6 kap 12 § ska rimliga alternativ med hänsyn till planens syfte och geografiska räckvidd identifieras, beskrivas och bedömas. MKB:n till Ovanåkers kommuns översiktsplan omfattar ett nollalternativ och ett planalternativ.

Nollalternativ

Enligt 6 kap 12 § miljöbalken ska miljöns sannolika utveckling om planen inte genomförs beskrivas, d.v.s. nollalternativet. Nollalternativet utgörs, utöver pågående mark- och vattenanvändning, av vad som kan komma att ske med stöd av gällande planer och tillstånd samt den bebyggelseutveckling som bedöms kunna ske utan stöd av ny översiktsplan eller nya detaljplaner.

Utöver den kommuntäckande översiktsplanen från år 2000 är följande översiktsplanetillägg och fördjupade översiktsplaner en del av nollalternativet:

- Tematisk översiktsplan: Landsbygdsutveckling i strandnära lägen LIS. Laga kraft 2011-01-13.
- Tematisk översiktsplan: Vindkraft och stora opåverkade områden. Laga kraft 2011-10-26.
- Fördjupad översiktsplan Alfta 1993, antagen 1995.
- Fördjupad översiktsplan Edsbyn 1991, antagen 1992.

Nollalternativet är alltså inte detsamma som nuvarande situation.

MKB:n för ÖP2030 har, vad gäller nollalternativet, fokuserats på att beskriva skillnader mellan nollalternativ och planalternativ, inte på beskrivningar av konsekvenser av nollalternativet i sig. (I översiktsplanetilläggen för vindkraft och LIS finns konsekvensbeskrivningar.)

I de fördjupade översiktsplanerna redovisas en del nya områden för bostäder, verksamheter m.m., varav vissa även finns med i ÖP 2030, medan andra har utgått. I nollalternativet ingår även tillståndsgivna verksamheter såsom befintliga industrier, befintlig gruvverksamhet etc. Miljökonsekvenserna av dessa förutsätts ha hanterats i samband med tillstånden och beskrivs därför inte i MKB:n.

MKB:n för ÖP2030 har, vad gäller nollalternativet, fokuserats på att beskriva skillnader mellan nollalternativ och planalternativ, inte på beskrivningar av konsekvenser av nollalternativet i sig. I översiktsplanetilläggen för vindkraft och LIS finns konsekvensbeskrivningar. Konsekvensbeskrivningar saknas däremot i ÖP 2000 och tätortsplanerna, men det har inte bedömts som befogat att konsekvensbeskriva nollalternativet i sig i denna MKB. Konsekvenserna av de relativt få markanvändningsförändringar som kan förväntas medföra betydande miljöpåverkan och därmed utlysa MKB-krav beskrivs i andra sammanhang, såsom tillståndsansökningar samt detaljplaneläggning.

Planalternativ

Översiktsplanen redovisar bara ett alternativ till framtida markanvändning. Utpekandet av bl.a. områden lämpliga för bostadsutbyggnad innebär dock i sig redovisningar av olika alternativ. Det är knappast troligt att samtliga dessa områden kommer att nyttjas.

Översiktsplanen innehåller inga stora förändringar jämfört med nollalternativet. I tätorterna Alfta och

Edsbyn föreslås några nya strategiska områden för bostäder, handel och näringsliv och stråk för strategisk utveckling av grönområden samt gång- och cykelvägar. Några befintliga grönområden föreslås vidareutvecklas. På längre sikt föreslås ett par befintliga industriområden i Edsbyn omvandlas till grönområden.

Flera av de strategiska områden för bostäder, handel och näringsliv som ingår i ÖP 2030 redovisas ingår även i nollalternativet (d.v.s. de finns med som förändringsförslag i de gällande tätortsplanerna). ÖP 2003 anger områdena mer schematiskt än tätortsplanerna och det är därmed inte säkert att en framtida utbyggnad är exakt densamma i nollalternativet som i planalternativet. Samtliga strategiska områden enligt ÖP 2030 tas därför upp i denna MKB.

Detaljeringsnivå

Enligt 6 kap. 13 § miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning innehålla de uppgifter som är rimliga med hänsyn till:

1. bedömningsmetoder och aktuell kunskap,
2. planens eller programmets innehåll och detaljeringsgrad,
3. var i en beslutsprocess som planen eller programmet befinner sig,
4. att vissa frågor kan bedömas bättre i samband med prövningen av andra planer och program eller i tillståndsprövningen av verksamheter eller åtgärder, och
5. allmänhetens intresse.

MKB:n till översiktsplanen för Ovanåkers kommun är till sin karaktär översiktlig och inriktad på att beskriva den samlade miljöpåverkan av översiktsplanen. Översiktsplanen utgör en vision för kommunens framtida utveckling och en vägledning för kommunens och andra myndigheters beslut om mark- och vattenanvändning. Den är en viktig grund för större samhällsinvesteringar, bevarande och säkerställande av värdefulla tillgångar, men styr inte kommande exploateringar eller andra förändringar i detalj. De större förändringar av markanvändningen som översiktsplanen redovisar kommer att kunna bedömas mer detaljerat vad gäller miljökonsekvenser etc. i kommande planeringsskeden (t.ex. detaljplaneläggning, ansökningar om miljötillstånd, bygglov). MKB:n för översiktsplanen utgör endast en första bedömning av lämplighet, behov av miljöåtgärder etc.

Tematisk avgränsning

Beskrivningen av *befintliga miljöförhållanden*, som enligt 6 kap 12 § MB ska ingå i en MKB, ingår i översiktsplanhandlingen samt dess bilagor 2-4.

För *landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)* respektive *vindkraft* finns gällande översiktsplanetillägg, vilket innebär att detta ingår i nollalternativet och inte tas upp närmare i MKB:n. De markområden som översiktsplanetilläggen anger som lämpade för LIS-utbyggnad respektive vindkraftsutbyggnad redovisas ändå på översiktsplanens markanvändningskarta, för att denna ska ge en helhetsbild.

Underlag till MKB

Underlag som nyttjats till MKB:n listas i kapitel 7 *Källor*. Underlagen har avgränsats till

kunskapsunderlag som översiktligt beskriver allmänna intressen eller miljö och riskfaktorer, såsom länsstyrelsens RUM-material och kommunens befintliga utredningar.

Kommunen bedömer att det i översiktsplanarbetet inte behöver tas fram ytterligare underlagsmaterial till MKB:n. De kunskapsbrister som bedöms finnas redovisas i MKB:n och utgör en av utgångspunkterna vid efterföljande planläggning och i kommande planeringsskeden.

Osäkerhet i bedömningen

Beskrivningen av miljökonsekvenserna baseras på det faktum att översiktsplanen är vägledande för efterkommande beslut. Det finns dock en osäkerhet i bedömningarna, eftersom de görs i ett tidigt skede, utan detaljerade uppgifter om kommande projekt.

Osäkerheten vad gäller bedömning av miljökonsekvensen för en specifik miljöaspekt beskrivs där det bedöms relevant under respektive miljöaspekt.

1.5 Bedömningsgrunder

För att beskriva och värdera de förändringar som planförslaget medför för olika miljöaspekter används relevanta miljömål, riktvärden, miljökvalitetsnormer etc.

I bedömningsgrunderna är konsekvenserna för respektive område indelade i följande kategorier:

- Stora negativa/positiva konsekvenser
- Måttliga negativa/positiva konsekvenser
- Små negativa/positiva konsekvenser

Bedömningarna är relativa och utgår dels från det påverkade områdets värde och dels från påverkans omfattning. En stor påverkan på ett objekt av litet värde kan bedömas som en liten konsekvens, medan en mindre påverkan på ett objekt av stort värde kan bedömas som en måttlig konsekvens. En stor påverkan på ett värdefullt objekt blir en stor konsekvens. Positiva konsekvenser uppstår i de fall projektet bedöms resultera i ett positivt utfall för en specifik aspekt jämfört med nollalternativet.

2. Miljökonsekvenser

2.1 Miljökonsekvenser – Natura 2000-områden

Förutsättningar

Verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka ett Natura 2000-område kräver tillstånd enligt 7 kap 28 a § miljöbalken. Om exploateringar blir aktuella inom Natura 2000-områden ska ett tidigt samråd hållas med Länsstyrelsen, som i de flesta fall sköter tillståndsprövningen. (Vissa fall prövas av regeringen.) Tillståndsansökan ska innehålla en miljökonsekvensbeskrivning.

Alla kommunens Natura 2000-områden anges på karta och i text såväl i den nu gällande översiktsplanen från år 2000 som i ÖP2030.

Nuläge och nollalternativ

I nollalternativet ingår inga förändringsförslag som skulle kunna innebära betydande miljöpåverkan avseende Natura 2000-områden.

Planförslag

Planförslaget bedöms inte medföra några konsekvenser för Natura 2000-områden, förutsatt att hänsyn tas i kommande planeringsskeden i enlighet med översiktsplanens rekommendationer.

I översiktsplanen redovisas ett strategiskt område för utveckling av grönområde inom Natura 2000-området Sässmanområdet, som är utpekade enligt SPA (fågeldirektivet) och utgör en av Hälsinglands finaste fågellokalerna. Området nyttjas flitigt för friluftsliv enligt översiktsplanen och de åtgärder som kan bli aktuella är avsedda att stödja tillgänglighet, trivsel och trygghet. Som underlag åberopas en detaljerad landskapsanalys från år 2012-2014, som belyser Sässmanområdets jordbruks-, natur-, kultur-, rekreativa och pedagogiska värden. Mot bakgrund av denna analys anger översiktsplanen att bevarandeplanen för Natura 2000-området bör revideras så att området även omfattas av SCI, art- och habitatdirektivet.

Översiktsplanen anger att Sässmanområdet bör kunna göras mer tillgängligt för det rörliga friluftslivet under förutsättning att hänsyn tas till pågående jordbruksverksamhet och naturvärdena. Vidare anges att ny bebyggelse prövas restriktivt.

I bevarandeplanen för Sässmanområdet listas ett antal hot mot områdets naturvärden. Bland annat sägs där att störning vid boet kan påverka två av de utpekade fågelarterna, sångsvan och trana, negativt. Detta innebär att eventuella åtgärder inom området måste planeras och utföras så att sådana störningar inte uppstår.

För de övriga Natura 2000-områdena i kommunen redovisar översiktsplanen inga förändringar. I några fall anges rekommendationer om hänsyn till naturvärdena.

Slutsats – Miljökonsekvenser Natura 2000-områden

Översiktsplanen värnar om kommunens 12 Natura 2000-områden genom att dessa anges på kartor i översiktsplanen. I vissa fall finns rekommendationer om hänsyn till naturmiljövärden. Det är inte klart uttryckt varför detta bara gäller vissa av områdena.

Översiktsplanens förslag till utveckling av Sässmanområdets värden för rekreation och friluftsliv ligger på en strategisk nivå och går därmed inte att konsekvensbedöma vad gäller eventuell påverkan på Natura 200-området. Alla ingrepp i Natura 2000-områden kräver dispens, och i samband med dispensansökan kommer miljökonsekvenserna att studeras närmare. Bevarandeplanen för Sässmanområdet och den fördjupade landskapsanamysen utgör viktiga utgångspunkter. Utveckling för friluftsliv behöver inte stå i konflikt med Natura 2000-områdenas värden, förutsatt att detta beaktas i den fortsatta planeringen, vilket uppmärksammas i översiktsplanen.

Kommunens förslag att Sässmanområdet även utpekas som Natura 2000-område enligt art- och habitatdirektivet, (SCI), behöver föras vidare och diskuteras med bl.a. Länsstyrelsen.

2.2 Miljökonsekvenser – Miljöpåverkande verksamheter

Ur Ovanåkers översiktsplan

Miljöfarliga verksamheter och anläggningar kan förorsaka störningar i form av buller och utsläpp för närboende och miljön. För att begränsa dessa risker ska skyddsavstånd mellan den störande verksamheten och omgivningen beaktas vid lokaliseringen. Bedömningen av dessa skyddsavstånd måste ske individuellt i varje enskilt fall.

Förutsättningar

I avsnitt 1.4 *Avgränsning av MKB* under rubrik *Identifiering av betydande miljöpåverkan* redovisas vilka typer av miljöpåverkande verksamheter som bedömts kunna innebära betydande miljöpåverkan och därmed ska tas upp i MKB:n, i de fall där det är skillnad mellan nollalternativ och planförslag.

Nuläge och nollalternativ

Gruvbrytning

I Kringelgruvan, som är ett riksintresseområde för värdefulla ämnen och material enligt miljöbalken 3 kap 7 §, pågår brytning och anrikning av grafit, med gällande miljötillstånd och därtill hörande miljökonsekvensbeskrivning. Gruvan startade 1996 och har periodvis inte varit i drift, men sedan år 2015 pågår verksamhet. I ÖP 2000 konstateras av Kringelgruvan ligger nära en naturmiljö av riksintresse, Östermyrorna. ÖP 2000 anger att ny bebyggelse eller andra åtgärder som hindrar gruvdriftens utveckling inte ska tillåtas. Beträffande konsekvenserna av verksamheten hänvisas till miljötillstånd samt det miljökontrollprogram som finns.

ÖP 2000 anger även att ansökan om bearbetningskoncession föreligger för ytterligare tre områden, i Gropabo, Mattsmyra och Månsberg och att brytningen kommer i konflikt med riksintresset Voxnan (riksintresse för både naturvård och friluftsliv). Även för dessa områden anger ÖP2000 att ny

bebyggelse eller andra åtgärder som hindrar gruvdriftens utveckling inte ska tillåtas samt att miljökonsekvenserna kommer att studeras i samband med tillståndsansökan.

Vindkraft

Områden för vindkraft behandlas i det gällande översiktsplanetillägget, som redovisar fem kommunala intresseområden för vindkraft. Planen anger att kommunen vad gäller dessa områden är positiv till vindkraft, men att vidare utredning krävs innan slutligt ställningstagande görs. Områdesspecifika riktlinjer anges för vart och ett av områdena i översiktsplanetillägget. I översiktsplanetillägget anges att även andra områden kan vara intressanta för vindkraftsutbyggnad och att dessa då får utredas i varje särskilt fall.

Planförslag

Gruvbrytning

På markanvändningskartan i ÖP 2030 redovisas Kringelgruvan som ett område för gruvverksamhet. Översiktsplanen anger, i likhet med gällande översiktsplan, att ny bebyggelse eller andra åtgärder som hindrar gruvdriftens utveckling inte ska tillåtas. Planen lyfter även frågan om gruvdriftens påverkan på en närbelägen naturmiljö av riksintresse, Östermyrorna, som är ett rikkärrskomplex. I översiktsplanen sägs att Östermyrornas naturvärden och vattenbalans kan påverkas av den pågående gruvverksamheten samt att en översyn av riksintresset Östermyrorna bör genomföras för att fastställa områdets nuvarande status och relation till riksintresset gruvdrift. Översiktsplanen anger att exploatering av grafityndigheten ska ske med största möjliga hänsyn till naturvårdsintressena.

De övriga tre områden som är av riksintresse för värdefulla ämnen och material, Gropabo, Mattsmyra och Månsberg, redovisas på markanvändningskartan som områden för kommande gruvverksamhet. Även för dessa anges att ny bebyggelse eller andra åtgärder som hindrar gruvdriftens utveckling inte ska tillåtas. Gropabo och Mattsmyra ligger delvis inom riksintesseområde för naturmiljö och friluftsliv, Voxnan. I översiktsplanen konstateras att gruvverksamheten kan komma i konflikt med riksintresset Voxnan och att miljökonsekvenserna kommer att studeras vid kommande tillståndsprövning.

Generellt anger översiktsplanen att kommunen vill fortsätta vara positiva till gruvdrift som tar hänsyn till natur och miljö på ett ansvarsfullt sätt och minimerar konflikter med miljövården, naturvården och friluftslivet.

Vindkraft

På översiktsplanens markanvändningskarta redovisas de fem kommunala intresseområden för vindkraft som tas upp i det gällande översiktsplanetillägget för vindkraft. Det är alltså ingen skillnad mellan nollalternativ och planalternativ vad gäller vindkraft.

Industriella verksamheter etc

I översiktsplanen pekas några områden i tätorterna Alfta och Edsbyn ut för näringsliv och handel. I huvudsak är områdena lokaliserade i anslutning till, eller inom, mark som redan är ianspråktagen för verksamheter av olika slag. Inga av dessa strategiska områden berör utpekat värdefulla natur- och kulturmiljöer eller bostadsområden. En översiktsplan avgör inte vilken typ av verksamheter det blir frågan om, så det går inte att utesluta att sådana miljöpåverkande verksamheter som utlöser krav på upprättande av MKB blir aktuella inom några av dessa områden. I sådana fall kommer

miljökonsekvenserna att studeras i detaljplaneläggning och ansökningar om miljötillstånd.

Slutsats – Miljökonsekvenser Miljöpåverkande verksamheter

Planförslaget bedöms sammantaget medföra måttliga negativa konsekvenser vad gäller miljöpåverkande verksamheter. Planen anger markområden där miljöpåverkande verksamheter kan komma till stånd, men anger även rekommendationer om hur hänsyn ska tas i kommande skeden. Miljökonsekvenserna av miljöpåverkande verksamheter kan inte beskrivas eller styras i en översiktplan men kommer att studeras i kommande tillståndsprövningar och ev. detaljplaneläggning.

Kringelgruvans miljökonsekvenser är desamma i nollalternativ och planalternativ och har studerats grundligt i samband med tillståndsansökan. Översiktsplanen medför inga ändringar som berör gruvan och dess miljökonsekvenser. För de kommande gruvområdena har miljökonsekvenserna studerats i samband med ansökan om bearbetningskoncession och kommer att studeras vidare i tillståndsansökningarna.

Om vindkraftutbyggand blir aktuell inom de kommunala intresseområdena kommer miljökonsekvenserna att studeras i MKB till tillståndsansökan. Om vindkraftsutbyggnad aktualiseras i andra delar av kommunen kommer detta att utredas i varje särskilt fall, i enlighet med vad som anges i det gällande översiktsplantillägget.

Om miljöpåverkande verksamheter blir aktuella inom några av de strategiska områden för näringsliv och handel som utpekats i Edsbyn och Alfta kommer miljökonsekvenserna att studeras i eventuell detaljplaneläggning (om områdena inte redan är detaljplanelagda) och ansökningar om miljötillstånd.

2.3 Miljökonsekvenser – Riksintressen naturmiljö och kulturmiljö

Förutsättningar

I detta avsnitt behandlas naturmiljöer, kulturmiljöer och friluftslivsområden av riksintresse som berörs av de förändringar som föreslås i ÖP2030. Beträffande översiktsplanens tillgodoseende av kommunens samtliga riksintressen, se avsnitt *4.2 Riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken*.

Nuläge och nollalternativ

Alla kommunens natur- och kulturmiljöer av riksintresse enligt 3 kap MB anges på kartor i översiktsplanen och beskrivs i text i avsnitt *Riksintressen*.

Den pågående gruvbrytningen i Kringelgruvan är tillståndsgiven och ingår i nollalternativet. I den gällande översiktsplanen tas upp konflikten med Östermyrorna, en närbelägen naturmiljö av riksintresse, upp. Riksintresset för värdefulla ämnen och material har prioriterats. Se vidare avsnitt 2.2 *Miljökonsekvenser – Miljöpåverkande verksamheter*

Planförslag

Alla kommunens riksintressen anges på översiktsplanens markanvändningskarta och beskrivs i bilaga till översiktsplanen.

Kulturmiljöer av riksintresse, ändrade gränser

En översyn och revidering av riksintressen för kulturmiljövården pågår i större eller mindre omfattning i samtliga län. Översiktsplanen tar upp följande behov av förändringar av kulturmiljöer av riksintresse inom Ovanåkers kommun och förespråkar att de ska ses över i dialog med Länsstyrelsen:

- Ändrad gräns för sex riksintressen: Byarna norr om Alfta, Alfta kyrkby och samhälle, Vängsbo, Älvkarhed, Ovanåkers fäbod område, Voxna bruk.

- Områdena Gullberg och Born samt delen Brattskuruvalen inom riksintresset Skålsjön-Brattskuruvalen föreslås utgå som riksintressen, eftersom områdenas värden anses ha gått förlorade.

På översiktsplanens markanvändningskarta redovisas de riksintressegränser kommunen förespråkar. Rekommendationer finns om hur hänsyn ska tas till områdenas kulturmiljövården, med hänvisningar till gällande områdesbestämmelser och kommunens kulturmiljöprogram.

Beträffande riksintressena *Byarna norr om Alfta, Alfta kyrkby och samhälle, Älvkarhed, Ovanåker fäbod område* samt *Voxna bruk* har kommunen och länsstyrelsen olika uppfattning om lämplig avgränsning. Fortsatt dialog kommer att föras mellan kommunen och länsstyrelsen.

Alfta kyrkby och samhälle

De begränsade markanvändningsförändringar som föreslås inom *Alfta kyrkby och samhälle* (kulturmiljö av riksintresse) bedöms gå att genomföra utan att riksintressets värden skadas. Det rör sig om utveckling för handel i ett område som redan idag används delvis för sådana ändamål samt utveckling av några befintliga grönområden.

Voxnan och Östermyrorna

Kommande gruvbrytning i områdena Gropabo och Mattsmyra (riksintresse värdefulla ämnen och material) ligger delvis inom riksintresseområdet Voxnan, som är av riksintresse både som naturmiljö och för friluftsliv. På översiktsplanens markanvändningskarta anges områdena för kommande gruvdrift, vilket innebär att kommunen därmed tagit ställning till vilket riksintresse som ska prioriteras i detta fall. Likaså har den pågående gruvbrytningen i Kringelgruvan, riksintresse för värdefulla ämnen och material, givits prioritet framför den närbelägna naturmiljön av riksintresse, Östermyrorna, liksom i nollalternativet. Det finns dock en rekommendation om att en översyn av riksintresset Östermyrorna bör genomföras för att fastställa området nuvarande status och relation till riksintresset för värdefulla ämnen och material.

I översiktsplanen anges att vattenkraftutbyggnad öster om Runemo i Voxnan ingår i riksdagens vattenkraftplan och därmed ska behandlas som riksintresse. I översiktsplanen konstateras vidare att den planerade vattenkraftutbyggnaden motverkar kommunens satsningar på landsbygdsutveckling och turism genom att stora naturvärden skulle gå förlorade. Kommunen motsätter sig därför vattenkraftutbyggnad och prioriterar naturvårdens, fiskets och friluftslivets intressen. Kommunen anser att klassificeringen av riksintresset bör omprövas till förmån för naturvårdsintresset.

Häsbodalen

I översiktsplanen anges att kommunen till länsstyrelsen föreslagit att Häsbodalen, som är en naturmiljö av riksintresse, även utpekats som riksintresse för friluftsliv.

Slutsats – Miljökonsekvenser Riksintressen naturmiljö och kulturmiljö

Vid all planering, eller andra typer av förändringar, som berör riksintressen behöver vägningar göras mellan riksintressets värden och den planerade förändringen, så att inte påtaglig skada på riksintresset uppstår.

Planförslaget bedöms medföra måttliga negativa konsekvenser vad gäller kommunens naturmiljöer av riksintresse, genom att översiktsplanen prioriterar gruvintresset (som också är ett riksintresse).

Planförslaget bedöms medföra små positiva konsekvenser vad gäller kommunens kulturmiljöer av riksintresse, genom att översiktsplanen föreslår nya gränser, baserade på områdenas kulturmiljövärden, och anger flera rekommendationer till skydd för värden.

Beträffande de konflikter som finns mellan olika riksintressen har översiktsplanen redovisat ställningstaganden om vilket riksintresse som enligt kommunens uppfattning ska prioriteras när det gäller gruvnäringen kontra naturvården samt vattenkraften kontra naturvården.

Översiktsplanen framför förslag till förändrad avgränsning för samtliga de kulturmiljöer av riksintresse som finns i kommunen. Beträffande riksintressena *Byarna norr om Alfta, Alfta kyrkby och samhälle, Älvkarhed, Ovanåker fäbod område* samt *Voxna bruk* har kommunen och länsstyrelsen olika uppfattning om lämplig avgränsning. Fortsatt dialog kommer att föras mellan kommunen och länsstyrelsen. Se vidare *Miljökonsekvenser – Riksintressen naturmiljö och kulturmiljö*. Fortsatt dialog behövs även om riksintresset för vattenkraftsutbyggnad, där kommunen

De begränsade markanvändningsförändringar som föreslås inom *Alfta kyrkby och samhälle* (kulturmiljö av riksintresse) bedöms gå att genomföra utan att riksintressets värden skadas. Det rör sig om utveckling för handel i ett område som redan idag används delvis för sådana ändamål samt utveckling av några befintliga grönområden.

I översiktsplanen anges att en översyn av riksintresset *Östermyrorna* bör genomföras för att fastställa områdets nuvarande status och relation till riksintresset för värdefulla ämnen och material.

De förändringar rörande riksintressena som förs fram i översiktsplanen behöver diskuteras vidare med länsstyrelsen.

3. Övriga konsekvenser

3.1 Jämlikhet, jämställdhet och barnaspekter

Ur Ovanåkers översiktsplan

Alfta och Edsbyn är starka tätorter med levande centrummiljöer. Centrum har en variation av trygga och tillgängliga möteplatser, service, handel, kultur och rekreation. Tillsammans med en förtätad bebyggelse med attraktiva bostäder i trevliga boendemiljöer skapas en hög attraktionskraft.

Aktivitetslokaler för unga kvinnor och män bidrar till det kreativa kapital som genererar företagsamhet, attraktivitet i kommunen samt möten som bidrar till folkhälsomål, inflytande och tillväxtmål. Det finns även ett behov att möta kulturutveckling utifrån den ökade invandringen och behovet av integrering.

– Skapa olika typer av välkomnande och trygga mötesplatser.

– Främja och stödja en aktiv fritid för att skapa förutsättningar för en god folkhälsa främst hos barn och ungdomar.

– Skapa fler tillgänglighetsanpassade friluftsanläggningar.

– Planera för tillgängliga och trygga vägsystem med fokus på barn och ungdomars rörelsemönster.

– Främja den sociala och fysiska tillgängligheten med gemensamma mötesplatser.

Förutsättningar

Den inledande portalparagrafen till Plan- och bygglagen anger att syftet med lagen är att bl.a. främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden.

Det övergripande nationella målet avseende jämställdhet lyder: "Kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv."

I samband med fysisk planering är det viktigt att både kvinnors och mäns kunskap, erfarenheter och synsätt används för att skapa ett bredare och bättre beslutsunderlag.

FN:s barnkonvention bygger på att barnets bästa ska beaktas vid alla beslut.

Planförslaget och dess konsekvenser

Arbetet med kommunens översiktsplan inleddes med en översyn och sammanfattning av olika underlag. Tillsammans i politisk styrgrupp och arbetsgrupp tog man fram områden som var utgångspunkter i medborgardialog. Kommunen tog fram en broschyr i vilken dessa olika frågor sedan förmedlades. Med många olika typer av aktiviteter och insatser genomfördes en medborgardialog innan något förslag på ny översiktsplan togs fram. Bland annat genom en webbsida där medborgarna gavs möjlighet att tycka till digitalt genom Framtidsdeklarationer och Framtidskartan.

Dialogprocessen utvärderades sedan genom en kampanjmätning som visade att åtta av tio vet vad

en översiktsplan är och att den var i sin inledande fas. Traditionellt och historiskt sätt i Sverige har delaktigheten i planering och samråd till största delen varit utgjorts av män. Resultatet visade att dialogen och kampanjen i Ovanåker nått fram hos kvinnor i kommunen. Fler kvinnor än män lämnade in Framtidsdeklaration för Ovanåker 2030.

Synpunkter och tankar som kom fram under den tidigare dialogen har legat till grund för fortsatt arbete med översiktsplanen.

Även den fortsatta hanteringen av översiktsplanen, med samråd och granskning, ges kommuninvånarna tillfällen till delaktighet och tillför ny kunskap till planen.

Genom att kommunen redan innan arbetet med själva översiktsplanen påbörjades hade byggt upp en särskild webbplats för dialog med medborgarna blev dialogen mer givande.

Översiktsplaneprocessen har genomgått en jämställdhetsintegreringsanalys vilket är ett verktyg för kommuner, landsting och regioner att integrera jämställdhetsperspektivet i det politiska beslutsfattandet och i den praktiska verksamheten.

Översiktsplanens strategier och inriktningsmål vad det gäller bl.a. kommunikationer, levande centrummiljöer och friluftsliv syftar till att göra kommunen attraktiv och trygg som boendemiljö för såväl män som kvinnor och för en blandad sammansättning av invånare. Bland annat anges behovet att planera för tillgängliga och trygga vägsystem med fokus på barn och ungdomars rörelsemönster samt att generellt prioritera de hållbara färdssätten.

Slutsats - Jämlikhet, jämställdhet och barnaspekter

Sammantaget bedöms planförslagets ställningstaganden med inriktning på jämlikhets-, jämställdhets- och barnperspektivet medföra små positiva konsekvenser. Sättet som medborgardialogen hittills har bedrivits på är mycket positiv. Vissa jämlikhets-, jämställdhets- och barnaspekter kan dock beaktas först i senare planeringsskeden, där utformningen av den fysiska miljön behandlas mer detaljerat.

3.2 Folkhälsoaspekter

Ur Ovanåkers översiktsplan 2030

Kommunen vill främja och stödja en aktiv fritid för att skapa förutsättningar för en god folkhälsa främst hos barn och ungdomar.

Vi arbetar vidare med en bullerkartläggning för industriområden och vägar där man kan anta att boende riskerar att bli störda.

Kommunen vill planera för tillgängliga och trygga vägsystem med fokus på barn och ungdomars rörelsemönster. Skapa förutsättningar för att vi i första hand ska välja cykel eller promenad till och från viktiga målpunkter.

I Alfta och Edsbyn ska det vara enkelt och tryggt att cykla och gå. Med fokus på viktiga målpunkter så som bostäder, skola och arbetsplatser.

Förutsättningar

Den svenska folkhälsopolitiken utgår från elva målområden som fokuserar på de faktorer i samhället som påverkar folkhälsan, det vill säga på livsvillkor, miljöer, produkter och levnadsvanor. Ansvar för målen är fördelade mellan olika aktörer och nivåer i samhället. Det övergripande målet i folkhälsoarbetet är att "skapa samhällseliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen".

Naturvårdsverket har tagit fram generella riktvärden för att bedöma risker av **förorenade markområden**. Riktvärdena anger en föroreningsnivå vid vilken risken för negativ påverkan på människor eller miljön inte bedöms föreligga. Riktvärdena är utarbetade för två typer av markanvändning:

- känslig markanvändning (KM) där markkvaliteten inte begränsar val av markanvändning, aktuellt för t ex bostäder, och
- mindre känslig markanvändning (MKM) där markkvaliteten begränsar val av markanvändning till t ex industri, handel och parkmark.

Planförslaget och dess konsekvenser

Förorenad mark

I Ovanåkers kommun finns 174 objekt inventerade enligt MIFO. Av de identifierade objekten är 61 riskklassade. I riskklass 1 finns fyra objekt, i riskklass 2 finns 14 objekt, i riskklass 3 finns 24 objekt och i riskklass 4 finns 19 objekt.¹ Vid förändring av markanvändningen i områden som är förorenade eller ligger i anslutning till förorenade områden måste föroreningsituationen utredas. Föroreningarna kan utgöra en risk för människor, djur och miljön. Området kan behöva åtgärdas innan markanvändningen kan ändras.

I översiktplanen presenteras några områden för strategisk utveckling av tätorterna Alfta och Edsbyn, där följande markanvändningsförändringar kan innebära att hänsyn måste tas till förekomst av förorenad mark.

- Alfta, nya bostäder vid Kvarnbäcksvägen/Storsvedsvägen. I närheten finns en nedlagd deponi. Deponin är riskklassad och placerad i riskklass 3. Inga undersökningar har genomförts av området. Bostäder och odlingsytor finns idag i anslutning till deponiområdet. Innan en utökning av bostadsbebyggelse sker i närheten av deponiområdet måste en utredning göras av deponins utbredning samt eventuell förekomst och spridning av föroreningar och vilka risker eventuellt påträffade föroreningar utgör.

---

¹ Inventering av förorenade områden sker enligt Naturvårdsverkets metodik för förorenade områden (MIFO). Vid inventering sker en riskklassning av identifierade objekt. Utifrån känd information om objektet placeras det i en riskklass där riskklass 1 innebär mycket stor risk, riskklass 2 stor risk, riskklass 3 måttligt risk och riskklass 4 liten risk för människa eller miljön. Riskklassningen görs i faser där man i första fasen gör en bedömning enbart genom arkivstudier, för att sedan, i fas två, genomföra undersökning av det aktuella området.

- Alfta, område för handel vid Krangatan. Området används idag för industriändamål. Inom området finns bl.a. en bilverkstad som är ett identifierat MIFO-objekt. Ingen uppgift finns om riskklassning. Vid förändring av markanvändningen till handel måste utredning av förekomst av föroreningar i mark samt eventuellt efterbehandlingsåtgärder genomföras.
- Edsbyn, bostäder mellan Voxnan och Uraforsvägen. Pågående markanvändning är idag industrimark. Inom området finns bl.a. ett identifierat MIFO-objekt, som inte är riskklassat. Vid förändring av markanvändning för bostadsändamål måste utredning av förekomst av markföroreningar samt eventuellt efterbehandlingsåtgärder genomföras.
- Edsbyn, framtida grönområde söder om Roteberg. Området består idag till stora delar av industrimark med ett sågverk som vid MIFO-inventering placerats i riskklass 2. Vid förändring av markanvändning måste utredning av förekomst av föroreningar samt eventuellt efterbehandlingsåtgärder genomföras.
- Edsbyn, framtida grönområde sydväst om Ullungen. Området är idag industriområde. I sydöstra delen av området finns en träindustri som vid MIFO-inventering placerats i riskklass 2. Vid träindustrin skedde 2013 ett oljeläckage från en cistern och i samband sanering av läckaget påträffades även gamla oljeföroreningar. I nordvästra änden av området finns ett tryckeri, objektet är ett identifierat MIFO-objekt men inte riskklassad. Innan förändring av markanvändning måste utredning av förekomst av föroreningar samt eventuellt efterbehandlingsåtgärder genomföras.

Övriga risker

Kommunens **vattentäkter** är skyddade genom vattenskyddsområden med tillhörande föreskrifter och redovisas på översiktsplanens markanvändningskarta. Vattenskyddsområdet för Lobonäs vattentäkt behöver enligt översiktsplanen uppdateras, för att bättre överensstämmer med nya rekommendationer. Kommunen har i dagsläget inga reservvattentäkter. I översiktsplanen redovisas en grundvattentillgång kring Bornasen söder om Edsbyn som en möjlig reservvattentäkt och rekommendationer anges för att skydda denna. Inga markförändringsförslag som förs fram i översiktsplanen berör vattentäkter.

Rekommenderade färdvägar för **farligt gods** tas upp i översiktsplanen. Områden för strategisk utbyggnad av bostäder i Alfta och Edsbyn ligger 150-200 meter från dessa vägar, vilket innebär en god säkerhet.

Översiktsplanen tar ej upp **elektromagnetiska fält** och eventuella risker förknippande med dessa.

Översiktsplanen tar i text upp risken med **höga radonhalter**. Kommunen avser att arbeta vidare med en strategi för att inom en 10-årsperiod uppnå målet att samtliga bostäder är kontrollerade med avseende på radonhalt.

På översiktsplanens markanvändningskarta anges ett s.k. **stort opåverkat område (SOO)** i södra delen av kommunen.² Inom detta område ska inga större exploateringar tillåtas. Avsikten är att bevara

---

² Stora mark- och vattenområden som inte alls eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön ska, enligt miljöbalken 3 kap 2 § så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan påverka områdenas karaktär.

området för att svara mot behovet av landskap som är fredade från större exploateringar och som är tysta, som motpol till de allt mer tätbebyggda stadsmiljöerna.

Rekreation och friluftsliv

I översiktsplanen påtalas vikten av närheten och tillgängligheten till aktiviteter och grönområden för att så många som möjligt ska använda dem. Folkhälsa nämns specifikt som viktigt för kommunen. I förslaget föreslås bl.a. satsningar på föreningar och andra som arbetar med fritidsfrågor, tillgängliga och trygga vägsystem samt satsningar på närrekreation.

I Alfta föreslås utveckling av fem befintliga grönområden samt ytterligare ett framtida grönområde (med sikte på år 2040) föreslås i östra Alfta vid Hymmersbacken. Vidare föreslås strategisk utveckling av grönområde väster om Västanå mot nordväst (Nordanå).

I Edsbyn föreslås också utveckling av fem befintliga grönområden i varierande storlek. I Edsbyn föreslås därutöver tre framtida grönområden (2040) samt två grönområden för strategisk utveckling.

I Edsbyn föreslås ett strategiskt område för näringsliv där ridhuset ligger idag. Inget nytt område för ridhus föreslås. Därmed kan möjligheterna för dem som ägnar sig åt ridning försämrats i kommunen.

Slutsats – Folkhälsoaspekter

Sammantaget bedöms planförslagets ställningstaganden med inriktning på folkhälsan medföra måttliga positiva konsekvenser. Översiktplanen uppvisar strategier och inriktningsmål för att värna folkhälsan i kommunen. Satsningar föreslås på att utveckla flera befintliga grönområden och gång- och cykelvägar. Strategier för att minska risker, bl.a. översvämningsrisk och risker för förorening av kommunens vattentäkter, anges.

Det finns en svårighet när arbetet med folkhälsa skall gå från strategier och inriktningsmål till konkreta projekt. För att även i kommande skeden fånga upp denna fråga kan t.ex. checklistor och handlingsplaner användas.

3.3 Näringslivsutveckling

Ur Ovanåkers översiktsplan

När det gäller mark för näringsliv, så som handel och kontor samt industri, är det önskvärt att ha en långsiktig planering och beredskap i Edsbyn och Alfta.

Skapa förutsättningar för turism kopplat till kultur, natur och idrott.

Näringslivet ska vara dynamiskt och vi vill behålla och medverka till att utveckla befintliga företag samt attrahera nya företagsetableringar.

Öka tillgängligheten till andra arbetsmarknader

Arbeta aktivt med att planlägga strategisk mark för näringslivet.

Framja en hållbar kombination av bevarande av kulturmiljöer med brukande och ekonomisk tillväxt för att gynna en småskalig företagsamhet.

Planförslaget och dess konsekvenser

Översiktplanen anger i avsnittet "Vision Ovanåker 2030" att kommunen ska ha ett brett och dynamiskt näringsliv. Åtgärder och handlingsplan för näringslivsfrågor finns i kommunens Näringslivspolitiska program.

I planförslaget redovisas i både Alfta och Edsbyn vardera ett område för strategisk utbyggnad av handel. Dessa strategiska områden ligger i anslutning till befintliga verksamheter och/eller infartsområden och ska ge förutsättningar för en utveckling inom handels- och tjänsteföretag. Områden för strategisk utbyggnad för näringsliv pekas ut i mer perifera lägen i orterna. I förslaget nämns vikten av att arbeta aktivt med att planlägga strategisk mark för näringslivet.

Turism och besöksnäring anges också som en viktig del för kommunens utveckling. Både natur-, idrotts- och kulturturism anges som områden som kommunen kan utveckla för att generera fler gästnätter och ökad handel.

Sju Hälsingegårdar är utpekade som världsarv av UNESCO, varav två finns i Ovanåkers kommun. Utnämningen har medfört en utveckling av besöksnäringen. Enligt planförslaget vill kommunen vidareutveckla besökscentrum för detta världsarv i Alfta och skapa regional samverkan mellan flera

världsarv.

Jord- och skogsbruket har en lång tradition i Ovanåkers kommun och kommunen vill i planförslaget eftersträva ett hållbart brukande som bevarar och utvecklar skogens natur- och kulturvärden och samtidigt är konkurrenskraftigt. I planförslaget nämns även att kommunen vill undersöka förutsättningarna för torghandel för lokalproducerade produkter inom denna sektor. I översiktsplanens bilaga 2 nämns att större förändringar i markanvändningen av jordbruksmark inte är önskvärd och att vid en framtida bebyggelseutveckling bör jordbrukets intressen prioriteras. Dock nämns utveckling av bostadsområden i attraktiva lägen som ett samhällsintresse som kan prioriteras högre än jordbruket i särskilda fall, och några av de strategiska områden som anges för bostäder och näringsliv utgörs idag av jordbruksmark.

Slutsats – Näringslivsutveckling

Översiktsplanen visar på en visionär viljeinriktning vad det gäller kommunens näringsliv och potential för näringslivsutveckling. Kommunen kommer enligt planförslaget att arbeta vidare med ett Landsbygdsutvecklingsprogram, fördjupade planeringsunderlag för Alfta och Edsbyn samt planlägga strategisk mark för näringslivet. I dessa kan näringslivsutvecklingen med fördel behandlas med detaljerat. Planen värnar om jordbruket i kommunen, med undantag för det omedelbara närområdet till tätorterna Alfta och Edsbyn, där områden för strategisk utveckling av tätorterna prioriteras.

Sammantaget bedöms planförslagets ställningstaganden med inriktning på näringslivet medföra **små positiva** konsekvenser.

3.4 Kommunikationer

Ur Ovanåkers översiktsplan

För utveckling och tillväxt och en fungerande vardag för våra invånare behövs goda kommunikationer. Vi vill därför stärka förbindelserna med viktiga målpunkter och skapa förutsättningar för kommunikationer och teknik som ger kontakt med omvärlden. Detta skapar förutsättningar för en livskraftig kommun.

Vi behöver ha bra kommunikationer till flygplatser och tågnoder som ligger utanför kommunen. Viktiga vägar är länsväg 301, riksväg 50 och utanför kommungränsen också länsväg 83.

Säkerställa kommunikationer genom starka väg- och kollektivtrafikkopplingar mellan viktiga målpunkter, främst Gävle, Uppsala, Arlanda, Stockholm och Falun-Borlängeregionen.

Kollektivtrafik: Snabbare kommunikationsmöjligheter med kortare restid.

Tillgång till fungerande IT-kommunikation dimensionerad för framtida behov är en förutsättning för kommunens utveckling.

Planförslaget och dess konsekvenser

Kommunens kommunikationer tas upp i översiktsplanen på ett övergripande plan. Den bebyggelseutveckling som föreslås i planen för såväl bostäder som handel och näringsliv är inriktad på förtätning eller nybyggnad i anslutning till befintliga vägar.

På den strategiska kartan i planen anges förslag till gång- och cykelvägar - strategisk utbyggnad, vilka är tänkta att koppla ihop olika stadsdelar i och i anslutning till Alfta och Edsbyn.

Genom att planförslaget enbart innehåller utbyggnadsområden inom de befintliga orterna, genom förtätning, kommer den befintliga kollektivtrafiken att ges ett bättre underlag och därmed ges möjlighet att kunna erbjuda t.ex. en högre turtäthet mm, vilket kan ge ett ökat intresse för att resa kollektivt.

Kommunikationerna till och på järnväg är betydelsefullt för Ovanåkers kommuns utveckling och möjlighet till att vara en livskraftig kommun enligt planförslaget. För Ovanåkers del är de betydelsefulla järnvägsstråken främst Norra Stambanan, med anslutning Bollnäs samt Ostkustbanan med anslutning Söderhamn/Gävle. Bandel 251 mellan Furudal och Bollnäs, som passerar både Edsbyn och Alfta, är i drift utan tågtrafik. Banan uppfyller idag inte standardkraven för godstrafik. Kommunen anser att om inte banan kan nyttjas för godstrafik, bör järnvägen läggas ned och möjligheterna till ändrade användningsområden utredas.

Samåkning nämns som ett möjligt sätt för mer hållbart resande, vilket bedöms som önskvärt i en kommun där det är något fler som pendlar från än till kommunen.

I planförslaget nämns att vid nyexploatering ska möjlighet till bredbandsanslutning finnas, vilket ska ses som positivt för medborgarnas möjlighet till kommunikationer via internet.

Slutsats – Kommunikationer

Sammantaget bedöms planförslagets ställningstaganden med inriktning på kommunikationer medföra små positiva konsekvenser. Översiktsplanen visar på en visionär viljeinriktning vad det gäller kommunens kommunikationer och potential för hållbart resande. De inriktningsmål med avseende på infrastruktur som föreslås i översiktsplanen får positiva konsekvenser i form av förbättrade möjligheter till gång- och cykeltrafik, kollektivtrafik och förbättrad vägstandard samt IT-kommunikationer.

Det finns en svårighet när arbetet med kommunikationer skall gå från strategier och inriktningsmål till konkreta projekt. Dessa frågor utreds med fördel närmare i kommande arbeten med fördjupade planeringsunderlag för Alfta och Edsbyn. I det kommande arbetet med fördjupade planeringsunderlag kan med fördel ett scenario med ändrad användning av marken som idag nyttjas för järnvägen prövas. Denna mark ligger centralt i orterna och kan skapa gång- och cykelstråk genom och mellan orterna.

3.5 Natur- och kulturmiljöer utöver riksintressen

Ur Ovanåkers översiktsplan

Ovanåkers kommun har flera områden med utpekade höga naturvärden. En del är skyddade som Natura 2000, naturreservat, biotopskydd och naturvårdsavtal, andra är utpekade som riksintresse för naturvård, men det finns också områden som helt saknar skydd. Värdefulla naturområden behöver tydliggöras och långsiktiga planer och strategier utarbetas.

Kommunen vill säkerställa kulturmiljöerna genom att sprida information om fornlämningarna,

kulturmiljöerna och lagstiftningen till kommuninvånare och andra som är aktiva inom kommunen.

Främja en hållbar kombination av bevarande av kulturmiljöer med brukande och ekonomisk tillväxt för att gynna en småskalig företagsamhet.

En ansvarsfull hållning ska råda vid vattenområden av stort intresse för naturvård, kulturvård eller friluftsliv. Hänsyn ska tas till strandområden kring rinnande vatten, obebyggda öar, uddar och näs, områden kring etablerade kanotleder. Stor restriktivitet, närmast vatten, råder där det kan föreligga att miljökvalitetsnormerna för vatten inte uppfylls eller där det finns risk för översvämning samt risk för ras och skred.

I kapitel 2 *Miljökonsekvenser* tas de miljökonsekvenser upp som i lagens mening innebär ”**betydande miljöpåverkan**”. Utöver detta berör översiktsplanens förslag till ändringar av markanvändningen (strategisk utveckling av tätorterna) ett antal natur- och kulturmiljöer av utpekat värde, som tas upp nedan.

Planförslaget och dess konsekvenser

Värdefulla natur- och kulturmiljöer

Utpekade värdefulla natur- och kulturmiljöer i kommunen omnämns i översiktsplanen, men redovisas inte som enskilda objekt på karta. Det finns en generell rekommendation i översiktsplanen om att i konkreta utbyggnadssituationer av verksamheter, byggnader och anläggningar som bedöms ha stor inverkan på landskapet utreds behovet av fördjupade analyser av denna påverkan. Dessutom redovisas ett antal naturmiljöer med särskilt höga bevarandevärden som "kommunala intresseområden" på översiktsplanens markanvändningskarta och i dess bilaga 4. För dessa områden finns i flera fall rekommendationer som syftar till att naturvärdena ska bevaras.

Översiktsplanen innehåller relativt få förslag till förändrad markanvändning och berör därmed endast ett fåtal värdefulla natur- och kulturmiljöer direkt. Vid det strategiska utbyggnadsområdet för bostäder väster om området Borgen i Edsbyn finns en fyndplats för fornlämning samt en fornborgsliknande lämning. I Alfta föreslås en strategisk utbyggnad av gång- och cykelvägar mellan Runemo och Hymmersbacken, där det inom stråkets dragning finns dragning finns några fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar. Inom ett stråk längs Voxnan och Lillån inne i Edsbyn som föreslås för strategisk utveckling av grönområde finns kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Inom ett förslaget framtida grönområde (med sikte på år 2040) söder om Roteberg finns invid Ullungens östra strandkant en fyndplats för fornlämning. I kommande planeringsskeden kan arkeologisk utredning behöva utföras, t.ex. i fördjupad planering av tätorterna Alfta och Edsbyn samt vid detaljplaneläggning.

Vissa av de områden som anges i Alfta och Edsbyn för strategisk utveckling av grönområden berör objekt som tas upp i länsstyrelsens våtmarksinventering eller naturvårdsprogram. Utvecklingen behöver i sig inte medföra negativa konsekvenser. Förändringsförslag kan innefatta åtgärder för att värna om och tydliggöra natur- och kulturmiljövärden. Genom anpassning i fortsatt planering bedöms negativa konsekvenser gå att undvika.

Strandskydd

Några av de strategiska utvecklingsområdena i Alfta och Edsbyn ligger inom strandskyddsområde, vilket behöver beaktas i kommande planeringsskeden. Dispens från strandskyddet eller hävande av strandskydd i detaljplan kan komma att behövas. Det gäller ett strategiskt område för handel vid Krangatan i Alfta, som kan beröra strandskyddsområdet för Kyrktjärn och ett strategiskt område för bostäder vid Voxnan i Edsbyn. Områdena är detaljplanelagda, men strandskyddet återinträder om ny plan ska upprättas. Vidare berör områdena för strategisk utveckling av grönområden vid Nabban och Voxnan i Alfta samt vid Gårdstjärnen, Voxnan och Lillån i Edsbyn.

De områden som anges i översiktsplanen för LIS-utveckling (landsbygdsutveckling i strandnära lägen) ingår i nollalternativet och konsekvenserna med avseende på strandskyddet har beskrivits i det gällande översiktsplanetillägget.

Strategiskt område för bostäder vid Borgen i Alfta ligger nära en liten damm som troligen omfattas av strandskydd.

Biosfärkandidat Voxnadalen

Ovanåkers kommun arbetar med projektet "Biosfärkandidat Voxnadalen", med mål att Voxnadalen

blir formellt godkänd av Unesco som ett biosfärområde. Projektets fokus är att förena värden som biologisk mångfald, ekonomisk tillväxt och social utveckling. Projektet löper parallellt med översiktsplanen och kommunen vill enligt översiktsplanen inom ramen för biosfärkandidaturen verka för att bevara den biologiska mångfalden och samtidigt gynna en social och ekonomisk utveckling med lokal förankring samt arbeta vidare med förutsättningar för idrottsturism och naturturism.

Slutsats – Natur- och kulturmiljöer utöver riksintressen

Sammantaget bedöms planförslaget medföra små positiva konsekvenser vad gäller värdefulla natur- och kulturmiljöer. I översiktsplanen redovisas kommunala intresseområden med höga naturvärden. För dessa områden finns i flera fall rekommendationer som syftar till att naturvärdena ska bevaras. Vidare finns en generell rekommendation om att i konkreta utbyggnadssituationer som bedöms ha stor inverkan på landskapet ska behovet av fördjupade analyser utredas.

Översiktsplanen innehåller relativt få förslag till förändrad markanvändning som direkt berör värdefulla natur- och kulturmiljöer. Ett av de föreslagna nya bostadsområdena i Edsbyn och ett föreslaget strategiskt gång- cykelstråk i Alfta berör fornlämningar och kulturhistoriska lämningar. Några av förslagen till utveckling av befintliga grönområden i Alfta och Edsbyn berör objekt som tas upp i länsstyrelsens naturvårdsprogram eller våtmarksinventering. Detta behöver studeras vidare i kommande planeringskedan.

Planen är något otydlig när det gäller behovet av stärkt skydd för värdefulla naturmiljöer, eftersom den anger att det finns värdefulla naturmiljöer som saknar skydd, men inte pekar ut vilka.

Några av de strategiska utvecklingsområdena i Alfta och Edsbyn ligger inom strandskyddsområde, vilket behöver beaktas i kommande planeringskedan. Dispens från strandskyddet eller hävande av strandskydd i detaljplan kan komma att behövas.

3.6 Klimatpåverkan

Ur Ovanåkers översiktsplan

Vi är positiva till bebyggelseutveckling i kommunen. Det krävs dock att hänsyn tas till de förutsättningar som finns och bland annat översvämningsrisk. Med rätt strategi, kan man använda och nyttja områden trots risk. Vid exploatering av områden som påverkas av ett förändrat klimat är det av vikt att de geologiska och hydrologiska förhållandena utreds och att man använder en säkerhetsmarginal mot översvämningsrisker.

Ett antal rekommendationer anges i syfte att minska riskerna för översvämningsrisker

Kommunen arbetar vidare med att ta fram en klimat- och energistrategi.

Ta fram en strategi avseende översvämningsrisker, ras och skred i befintlig bebyggelse, där risk föreligger för människors hälsa, miljö, kulturarv och ekonomiska verksamheter, samt åtgärda eventuella risker där det är ekonomiskt försvarbart. Utarbeta förbättrat underlag för risker med klimatförändringar, exempelvis mer detaljerade riskberäkningsunderlag för översvämningsrisker.

Planförslaget och dess konsekvenser

I en översiktsplan kan klimatpåverkan hanteras genom att viktiga samhällsfunktioner ställs i relation till olika typer av klimatrelaterade risker, på en övergripande nivå.

I Ovanåkers kommun är det stor risk för översvämningar och ökad risk för plötsliga skyfall. Edsbyn har blivit utsedd av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) till en av 18 orter i landet med hög riskfaktor för översvämning.

Kommunen föreslår i planförslaget nya utbyggnadsområden för bostäder, verksamheter och handel i tätorterna Alfta och Edsbyn, genom förtätning, vilket innebär att behovet av transporter hålls nere. Vidare uppvisar planen en tydlig vision där gång- och cykelvägnätet ska utvecklas, och människor ska välja att cykla och gå istället för att välja bilen. Även satsningar på kollektivtrafiken föreslås. I den kommunala verksamheten ska kommunen sträva efter att fysiska möten kan ersättas med webbmöten, enligt översiktsplanen.

Kommunen föreslår även i planförslaget att en ta fram en strategi avseende översvämning, ras och sked. Vidare att VA-planen med tillhörande vattenförsörjningsplan mm är har klimatförändringarna ett perspektiv. Samt att de avser att skapa ett förbättrat underlag för risker med klimatförändringar. I planförslaget nämns även ett flertal åtgärder som ska vidtas för att minimera de negativa effekterna av översvämning, ras och sked.

I översiktsplanen anges att i markområden som kommer att översvämmas vid 50- och 100-års nivå bör ingen ny bebyggelse tillåtas som kan riskera att lida stor ekonomisk skada vid översvämning. Dock berörs ett par av de nya bostadsområden som föreslås av översvämningsrisk. Det gäller dels ett område vid Ungmans i Alfta, som ligger delvis inom 100-årsflödet, dels ett område vid Lillån i Edsbyn, som angränsar till 100-årsflödet.

I översiktsplanen föreslås några befintliga industriområden vid Ullungen i Edsbyn på längre sikt (2040) omvandlas till grönområden, bl.a. för att undvika översvämningsrisk i dessa områden, som delvis ligger inom 100-årsflödet.

Slutsats – Klimatpåverkan

Sammantaget bedöms planförslagets ställningstaganden med inriktning på klimatpåverkan medföra små positiva konsekvenser. Klimatpåverkan tas upp i översiktsplanen på en övergripande nivå och flera ställningstaganden redovisas i syfte att minska risker som hör samman med klimatpåverkan samt orsakerna till den.

För de nya bostadsområden som föreslås på översvämningsdrabbad mark behöver översvämningsrisken beaktas i fortsatt planering, t.ex. genom placeringen av ny bebyggelse eller genom att lämpliga nivåer för grundläggning anges i detaljplan.

3.7 Mellankommunala frågor

Ur Ovanåkers översiktsplan

Ovanåkers kommun har en gemensam arbetsmarknad med Bollnäs och Söderhamn.

Ovanåkers kommuner anser att ett regionalt ledarskap som tar tillvara hela länets kapacitet och

framtida möjligheter, är avgörande för den regionala tillväxten.

Ovanåkers kommun ser möjligheter med att samarbeta tillsammans med Falun Borlänge regionen, inom sjukvård, utbildning, arbetsmarknad, turism och infrastruktur/kommunikationer.

Ovanåkers kommun vill se över möjligheterna att ta fram en gemensam översiktsplan för Bollnäs och Ovanåker.

Regionförstoring/regional tillväxt

I översiktsplanen konstateras att regionförstoring behöver ske med hänsyn till hela länets perspektiv, t.ex. att snabba kommunikationer utvecklas så att landsbygden sammankopplas med tillväxtnoderna. Ovanåkers kommun ser möjligheter att samverka inte bara inom det egna länet utan även med Falun-Borlängeregionen.

Det finns inga konkreta förslag i översiktsplanen som verkar i denna riktning, men detta behöver heller inte ske just genom den fysiska planeringen av mark- och vattenanvändningen. Som viljeinriktning anges om Ovanåkers kommun ser möjligheter med att samarbeta med Falun-Borlängeregionen, inom sjukvård, utbildning, arbetsmarknad, turism och infrastruktur/kommunikationer.

Framtida gemensam översiktsplanering

Översiktsplanen lyfter fram möjligheten att i framtiden samordna översiktsplaneringen i Ovanåkers kommun och Bollnäs kommun. En gemensam planering av bl.a. bostadsmarknad och arbetsmarknad skulle kunna ge positiva konsekvenser både ekonomiskt och socialt.

Vindkraft

I anslutning till kommungränsen finns ett antal riksintresseområden för vindkraft i Bollnäs kommun samt i Ljusdals kommun. Översiktsplanen anger att en samordning bör ske kommunerna emellan vad gäller lämpliga respektive och olämpliga områden för vindkraftetableringar längs kommungränserna.

Turism

Världsarv Hälsingegårdarna är Sveriges 15:e världsarv. Det finns ett femtiotal gårdar att besöka i regionen, varav sju gårdar är upptagna på UNESCO:s lista över världsarv, två av dessa finns i Ovanåkers kommun. Stora Hälsingegårdars väg är en turistväg som binder samman dessa världsarv inom kommunen.

Kommunen vill i planförslaget skapa en regional samverkan mellan flera världsarv.

I planförslaget vill kommunen tydliggöra sin roll lokalt och regionalt med kommunens turismstrategi, förutsättningar och åtgärder för idrott- och naturturism.

Slutsats – Mellankommunala frågor

Ovanåkers kommun föreslår flera frågor som med fördel samordnas med andra kommuner. Som konkreta förslag nämns turism och samordning mellan flera världsarv i regionen samt gemensam översiktsplanering av bl.a. bostads- och arbetsmarknad, vilket de bedömer kan ge positiva konsekvenser både ekonomiskt och socialt. Sammantaget bedöms planförslagets ställningstaganden med inriktning på mellankommunala frågor medföra små positiva konsekvenser.

4. Påverkan på miljömål, riksintressen och miljökvalitetsnormer

Bedömningarna i detta avsnitt avser hela översiktsplanen, inte bara de betydande miljöaspekterna.

4.1 Nationella och regionala miljökvalitetsmål

Enligt 6 kap. 12 § miljöbalken ska miljökonsekvensbeskrivningen redovisa hur relevanta miljökvalitetsmål har beaktats i översiktsplanen.

Riksdagen har fastställt 16 nationella miljömål som ska nås inom en generation. Länsstyrelsen Gävleborg har utarbetat regionala miljömål för perioden 2014-2020, som fastställdes år 2014.

I översiktsplanen anges att nya lokala miljömål ska utarbetas, med utgångspunkt i de svenska miljömålen och länsstyrelsens "Åtgärdsprogram för klimat- och energimål i Gävleborg (2012)" och "Åtgärdsprogram för miljömålen i Gävleborg 2014-2020".

Sammantaget bedöms översiktsplanen:

- **bidra till uppfyllelsen** av miljökvalitetsmålen *Giftpri miljö, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap* samt *God bebyggd miljö*.
- **i viss mån bidra** till uppfyllelsen av miljömålet *Säker strålmiljö* samt *Ingen övergödning*.
- **i viss mån bidra till men i viss mån motverka** uppfyllelsen av miljökvalitetsmålen *Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning* samt *Ett rikt växt- och djurliv*.

TVå mål, *Hav i balans samt levande kust och skärgård* samt *Storslagen fjällmiljö* bedöms inte vara relevanta för Ovanåkers kommun. Ett mål, *Skyddande ozonskikt*, bedöms som icke relevant i en översiktsplan.

I tabell på nästa sida redovisas en översiktlig bedömning av översiktsplanens bidrag till uppfyllelse av miljökvalitetsmålen.

Slutsats – miljökvalitetsmål

Översiktsplanen innehåller relativt få förslag till förändringar av markanvändningen och medför

därmed inga stora förändringar vad gäller möjligheterna att uppnå de nationella miljömålen.

Miljö kvalitetsmål	Hur påverkas måluppfyllelse av översiktsplanen
Begränsad klimatpåverkan	Översiktsplanen bedöms i viss mån bidra till men i viss mån motverka att miljömålet uppfylls. Föreslagen bebyggelseutveckling är inriktad på nybyggnad i anslutning till befintliga tätorter och infrastruktur, där möjligheterna till persontransporter på andra sätt än med egen bil är bättre än i kommunen i övrigt. Rekommendationer anges för förbättrade förutsättningar för gång-, cykel- och kollektivtrafik samt en mer hållbar energiförsörjning. Dock är det svårt att minska bilberoendet i en liten kommun som Ovanåker.
Frisk luft	Översiktsplanen bedöms i viss mån bidra till men i viss mån motverka att miljömålet uppfylls, av samma skäl som anges ovan. Generellt är kvaliteten på utomhusluft god i kommunen och översiktsplanens förslag bedöms inte leda till några stora förändringar.
Bara naturlig försurning	Översiktsplanen bedöms i viss mån bidra till men i viss mån motverka att miljömålet uppfylls. Se ovan. (Biltrafik ger upphov till försurande utsläpp av svaveldioxid och kvävedioxid.)
Giftfri miljö	Översiktsplanen bedöms bidra till att miljömålet uppfylls, genom att rekommendationer anges för bl.a. vattenförsörjning, avlopp och avfallshantering, vilket verkar för bättre kontroll över utsläpp till mark och vatten. Två industriområden som ligger på mark med översvämningrisk föreslås på sikt omvandlas till grönområden, bl.a. för att minska risken för spridning av föroreningar.
Säker strålmiljö	Översiktsplanen bedöms i viss mån bidra till att miljömålet uppfylls, genom att den anger att kommunen avser att arbeta vidare med en strategi för att inom en 10-årsperiod uppnå målet att samtliga bostäder är kontrollerade med avseende på radonhalt.
Ingen övergödning	Översiktsplanen bedöms i viss mån bidra till att miljömålet uppfylls. Rekommendationer anges för bl.a. vattenförsörjning, avlopp och avfallshantering som verkar för bättre kontroll över utsläpp till mark och vatten.
Levande sjöar och vattendrag	Översiktsplanen bedöms bidra till att miljömålet uppfylls. Rekommendationer anges för bl.a. skydd av vattentäkter samt avlopps- och avfallshantering, som verkar för bättre kontroll över utsläpp till mark och vatten. Flera sjöar och vattendrag anges i planen som områden där naturvärdena ska prioriteras.
Grundvatten av god kvalitet	Översiktsplanen bedöms bidra till att miljömålet uppfylls. Riktlinjer anges för bl.a. skydd av vattentäkter samt avlopps- och avfallshantering, som verkar för bättre kontroll över utsläpp till mark och vatten. Vidare pekas en grundvattentillgång ut som potentiell ny reservvattentäkt.
Myllrande våtmarker	Översiktsplanen bedöms bidra till att målet uppfylls. Inga större förändringar föreslås vad gäller våtmarker i kommunen. Flera våtmarksområden anges i planen som områden där naturvärdena ska prioriteras. Endast några mindre våtmarker berörs av förslag till utveckling av befintliga grönområden, vilka bedöms kunna komma till stånd utan att våtmarkerna skadas.
Levande skogar	Översiktsplanen bedöms bidra till att målet uppfylls. Inga förändringar föreslås vad gäller skogsmarken i kommunen. Rekommendationer finns om hänsyn till skogsbruket samt till naturvärden, kulturmiljövärden och friluftslivsvärden i skogen.
Ett rikt odlingslandskap	Översiktsplanen bedöms bidra till att målet uppfylls. Inga större förändringar föreslås vad gäller jordbruksmarken i kommunen. Endast några mindre områden tas i anspråk för bebyggelseutveckling. Rekommendationer finns om hänsyn till jordbruket samt till jordbrukslandskapets naturvärden, kulturmiljövärden och värden för friluftslivet.
God bebyggd miljö	Översiktsplanen bedöms bidra till att målet uppfylls. Strategiska områden föreslås för utveckling av tätorterna Alfta och Edsbyn, såväl bostadsområden och verksamhetsområden som grönområden och gång- och cykelstråk. Vissa generella rekommendationer finns bl.a. för bostadsbyggnad, natur- och kulturmiljöhänsyn, VA- och avfallshantering. Översiktsplanen anger att bullerkartläggning ska göras för industriområden och vägar där man kan anta att boende riskerar att bli störda.
Ett rikt växt- och djurliv	Översiktsplanen bedöms i viss mån bidra till men i viss mån motverka att målet uppfylls. Flera rekommendationer ges för att skydda naturmiljöer och flera områden avsätts där naturvärdena ska prioriteras, men på riksintressenivå prioriteras gruvnäringens intressen framför naturmiljöer av riksintresse.

4.2 Riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken

Förutsättningar

Enligt 3 kap. 5 § PBL ska det framgå av översiktsplanen hur kommunen avser att tillgodose riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken och följa gällande miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken. I översiktsplanen kan anges rekommendationer som bidrar till att säkerställa riksintressena, d v s sådana rekommendationer som kan ge en positiv påverkan.

Bedömningarna i detta avsnitt avser hela översiktsplanen, inte bara de betydande miljöaspekter som tas upp i MKB:n. Konsekvenserna för natur- och kulturmiljöer av riksintresse som berörs av förändringsförslag beskrivs närmare i avsnitt 2.3 *Miljökonsekvenser - Riksintressen naturmiljö och kulturmiljö*.

Översiktsplanens tillgodoseende av riksintressen

Av tabell nedan och på följande sidor framgår hur översiktsplanen beaktar riksintresset i form av särskilt riktade rekommendationer samt vilka av översiktsplanens förändringsförslag som berör respektive riksintresse.

Riksintresse	Delområde i ÖP, rekommendationer och ev. förändringar
NATURMILJÖ, MB 3:6 <i>Samtliga naturmiljöer av riksintresse redovisas i text i översiktsplanen samt på markanvändningskartan.</i>	
Voxnan	R1. Tangeras av områden för kommande gruvverksamhet. Se avsnitt 2.2. Miljöpåverkande verksamheter. Berörs inte av översiktsplanens förändringsförslag. ÖP anger att naturvärdena ska bevaras.
Galvån med biflöden	R6. ÖP anger att Andåns betydelse som lekvatten och reproduktionsområde för en naturlig stam av storvuxen öring i Galvsjön bör följas upp.
Östermyrorna	R2. Ligger nära riksintresse för värdefulle ämnen och material där gruvverksamhet pågår. ÖP anger att en översyn av riksintresset bör genomföras för att fastställa områdets nuvarande status och relation till riksintresset gruvdrift, att skogsbruket inom området ska ta hänsyn till naturvärden samt att exploatering av grafitfyndigheten ska ske med största möjliga hänsyn till naturvårdsintressena.
Sässmanområdet	R3. Omfattas av fågeldirektivet (SPA). ÖP anger att bevarandeplanen för Natura 2000-området bör revideras så att den även omfattar art- och habitatdirektivet (SCI). Berörs av strategisk utveckling av grönområde i Edsbyn. Se 2.3. <i>Miljökonsekvenser – Riksintressen natur- o kulturmiljö</i> .
Stenatjärnsområdet/Bornasenfältet	R4. Berörs inte av översiktsplanens förändringsförslag. ÖP anger att områdets flora och fauna bör följas upp.
Häsbodalen	R5. Berörs inte av översiktsplanens förändringsförslag. Kommunen har till Länsstyrelsen föreslagit att området Häsbodalen, som är en naturmiljö av riksintresse, även utpekats som riksintresse för friluftsliv.
Bursjömyran	R10. ÖP anger att naturvärdena ska bevaras.
Golfersmyran	R15. Berörs inte av översiktsplanens förändringsförslag.
Ovanåkers fåbodskog (Nybo, Väsbo, Morabo, Torp, Gräsbo, Bergsbo, Västbo, Loftsbö, Näverberg)	R7. Berörs inte av översiktsplanens förändringsförslag. ÖP anger att en inventering av de botaniska värdena kommer att påbörjas som en del av biosfärkandidatsarbetet.
Gåstjärnsmyran	R8. Berörs inte av översiktsplanens förändringsförslag.
Mållångstuga	R9. Berörs inte av översiktsplanens förändringsförslag. ÖP anger att

	områdets botaniska värden bör följas upp.
Stormyran och Grannäsens myrar	R11. Berörs inte av översiktsplanens förändringsförslag.

NATURA 2000, MB 4:8 <i>Samtliga Natura 2000-områden redovisas i text i översiktsplanen samt på markanvändningskartan.</i>	
Andån	R6. Berörs inte av översiktsplanens förändringsförslag.
Grytabergsbranten	R16. Berörs inte av översiktsplanens förändringsförslag.
Grytaberget	R12. Berörs inte av översiktsplanens förändringsförslag.
Lillån	R19. Berörs inte av översiktsplanens förändringsförslag.
Morabo	R18. Berörs inte av översiktsplanens förändringsförslag.
Näsudden	R17. Berörs inte av översiktsplanens förändringsförslag. ÖP anger att ny bebyggelse inte ska tillåtas inom området eller i anslutning därtill samt att andra åtgärder som kan skada naturvärdet inte ska tillåtas.
Stormyran-Grannäsen	R11. Berörs inte av översiktsplanens förändringsförslag.
Sässmanområdet	R3. Föreslås för strategisk utveckling av grönområde. ÖP anger att Sässmanområdet, som är utpekad som Natura 2000-område enligt fågeldirektivet SPA, även bör utpekas enligt art- och habitatdirektivet SCI. Rekommendationer anges till skydd för naturvärdena. Se 2.1 <i>Miljökonsekvenser – Natura 2000-områden.</i>
Tulpans	R5. Berörs inte av översiktsplanens förändringsförslag.
Tunderåsen	R14. Berörs inte av översiktsplanens förändringsförslag.
Voxnan	R1. Berörs inte av översiktsplanens förändringsförslag. ÖP anger att naturvärdena ska bevaras.
Ålkarstjärnarna	R15. Berörs inte av översiktsplanens förändringsförslag.
KULTURMILJÖ MB 3:6 <i>Samtliga kulturmiljöer av riksintresse redovisas i text i översiktsplanen samt på markanvändningskartan</i>	
Byarna norr om Alfta (inkluderar två gårdar, Pallars och Jon-Lars, som ingår i världsarvet Hälsingegårdarna)	R20. Gränsen för riksintresset föreslås ändras. Kommunen och länsstyrelsen har olika uppfattning om ny avgränsning, vilket framgår av ÖP:n. Berörs inte av översiktsplanens förändringsförslag. ÖP anger att bebyggelsemiljöerna ska betraktas som särskilt värdefulla enligt PBL 8 kap 13 §, vilket innebär att de inte får förvanskas. Områdesbestämmelser finns.
Alfta kyrkby och samhälle	R21. Gränsen för riksintresset föreslås ändras. Kommunen och länsstyrelsen har olika uppfattning om ny avgränsning, vilket framgår av ÖP:n. ÖP anger att bebyggelsemiljöerna ska betraktas som särskilt värdefulla enligt PBL 8 kap 13 §, vilket innebär att de inte får förvanskas. Vidare anges att kommunens kulturmiljövårdsprogram utgör underlag för planläggning och bygglovprövning. Några av översiktsplanens förslag till strategisk utveckling i Alfta berör riksintresset. Se 2.3 <i>Miljökonsekvenser - Riksintressen naturmiljö och kulturmiljö</i>
Vängsbo	R22. Gränsen för riksintresset föreslås ändras. . Kommunen och länsstyrelsen har olika uppfattning om ny avgränsning, vilket framgår av ÖP:n. Berörs inte av översiktsplanens förändringsförslag. ÖP anger att bebyggelsemiljöerna ska betraktas som särskilt värdefulla enligt PBL 8 kap 13 §, vilket innebär att de inte får förvanskas. Områdesbestämmelser finns.
Älvkarhed	R23. Gränsen för riksintresset föreslås ändras. Kommunen och länsstyrelsen har olika uppfattning om ny avgränsning, vilket framgår av ÖP:n. Berörs inte av översiktsplanens förändringsförslag. ÖP anger att bebyggelsemiljöerna ska betraktas som särskilt värdefulla enligt PBL 8 kap 13 §, vilket innebär att de inte får förvanskas. Områdesbestämmelser finns.

Riksintresse	Delområde i ÖP, rekommendationer och ev. förändringar
KULTURMILJÖ MB 3:6 forts.	
Ovanåkers fåbodområde (Våsbo, Morabo, Torp, Gräsbo, Norsbo, Loftsbö, Andtjärabo, Västbo, Homnabo, Bergsbo)	R24. Kommunen och länsstyrelsen är överens om ny avgränsning. Berörs inte av översiktsplanens förändringsförslag. ÖP anger att bebyggelsemiljöerna ska betraktas som särskilt värdefulla enligt PBL 8 kap 13 §, vilket innebär att de inte får förvanskas. Rekommendationer anges i ÖP om hur hänsyn ska tas till riksintressets värden.
Voxna bruk	R 25. Gränsen för riksintresset föreslås ändras. Kommunen och länsstyrelsen har olika uppfattning om ny avgränsning, vilket framgår av ÖP:n. Berörs inte av översiktsplanens förändringsförslag. ÖP anger att bebyggelsemiljöerna ska betraktas som särskilt värdefulla enligt PBL 8 kap 13 §, vilket innebär att de inte får förvanskas.
Gullberg	R26. Området föreslås utgå som riksintresse, vilket redovisas i ÖP:n. Kommunen och länsstyrelsen har samma uppfattning.
Born	R27. Området föreslås utgå som riksintresse, vilket redovisas i ÖP:n. Kommunen och länsstyrelsen har samma uppfattning.
Skålsjön	R28. Delen Brattskuruvallen föreslås utgå som riksintresse, vilket redovisas i ÖP:n. Kommunen och länsstyrelsen har samma uppfattning.
FRILUFTSLIV MB 3:6 Redovisas i text i översiktsplanen samt på markanvändningskartan	
Voxnan	R1. Berörs inte av översiktsplanens förändringsförslag.
VÄRDEFULLA ÄMNEN OCH MATERIAL, MB 3:7 Redovisas i text i översiktsplanens Bilaga 3 samt på markanvändningskartan	
Kringelgruvan	R30. Gruvverksamhet med miljötillstånd bedrivs inom området. Ligger nära en naturmiljö av riksintresse, Östermyrorna. I ÖP:n anges att ny bebyggelse eller andra åtgärder som hindrar gruvdrift inte får tillkomma. Se avsnitt 2.3. <i>Miljökonsekvenser - Riksintressen naturmiljö och kulturmiljö.</i>
Gropabo	R31. Bearbetningskoncession finns. Tangerar riksintresse för natur och friluftsliv, Voxnan. I ÖP:n anges att ny bebyggelse eller andra åtgärder som hindrar gruvdrift inte får tillkomma. Se avsnitt 2.3. <i>Miljökonsekvenser - Riksintressen naturmiljö och kulturmiljö.</i>
Mattsmyra	R31. Bearbetningskoncession finns. Tangerar riksintresse för natur och friluftsliv, Voxnan. I ÖP:n anges att ny bebyggelse eller andra åtgärder som hindrar gruvdrift inte får tillkomma. Se avsnitt 2.3. <i>Miljökonsekvenser - Riksintressen naturmiljö och kulturmiljö.</i>
Månsberg	R31. Bearbetningskoncession finns. I ÖP:n anges att ny bebyggelse eller andra åtgärder som hindrar gruvdrift inte får tillkomma.
KOMMUNIKATIONER, MB 3:8 Redovisas i text i översiktsplanen samt på markanvändningskartan	
Väg 50	R33. Berörs inte av några förändringsförslag.
ENERGIFÖRSÖRJNING, MB 3:8 Redovisas i text i översiktsplanen samt på markanvändningskartan	
Vattenkraftverket i Runemo	R32. Enligt översiktsplanen är vattenkraftsutbyggnad i Voxnan öster om Runemo av riksintresse. Älven är även naturmiljö av riksintresse samt av riksintresse för friluftslivet. Kommunen anser att klassificeringen av riksintresset bör omprövas till förmån för naturvårdsintresset.
Kraftledningar	R34. Enligt översiktsplanen är fem kraftledningar i kommunen av riksintresse. Dessa har markerats på markanvändningskartan och berörs inte av översiktsplanens förändringsförslag.

Riksintresse	Delområde i ÖP, rekommendationer och ev. förändringar
TOTALFÖRSVARET, MB 3:9	
	Tas inte upp i översiktsplanen. Inom kommunen finns inga öppet redovisade riksintressen för totalförsvaret.
GEOGRAFISKA BESTÄMMELSER, MB 4:6 Redovisas i text i översiktsplanen samt på markanvändningskartan	
Voxnan uppströms Vallhaga	R29. Två av riksintressena för värdefulla ämnen och material, som i ÖP pekas ut för kommande gruvverksamhet, ligger inom detta riksintresse. Riksintressen enligt MB 4:6 avser skydd mot vattenkraftsutbyggnad p.g.a. höga natur- och kulturmiljövärden. Påverkan på riksintresset bedöms i kommande tillståndsansökningar.

Slutsats – riksintressen

Översiktsplanen framför förslag till förändrad avgränsning för samtliga de kulturmiljöer av riksintresse som finns i kommunen. Beträffande riksintressena *Byarna norr om Alfta, Alfta kyrkby och samhälle, Älvkarhed, Ovanåker fäbod område* samt *Voxna bruk* har kommunen och länsstyrelsen olika uppfattning om lämplig avgränsning. Fortsatt dialog kommer att föras mellan kommunen och länsstyrelsen. Se vidare *Miljökonsekvenser – Riksintressen natur- och kulturmiljö*.

Fortsatt dialog mellan kommunen och länsstyrelsen behövs om riksintresset för vattenkraftsutbyggnad öster om Runemo i Voxnan, där kommunen motsätter sig vattenkraftutbyggnad och vill prioritera riksintresset för naturvården.

Kommunen har till länsstyrelsen föreslagit att Häsbodalen, som är en naturmiljö av riksintresse, även utpekats som riksintresse för friluftsliv.

Översiktsplanen redovisar områden för utbyggnad av gruvverksamhet inom de områden som är av riksintresse p.g.a. förekomst av värdefulla ämnen. Översiktsplanen tydliggör att gruvnäringen står i konflikt med andra riksintressen och tar ställning för att riksintresset för värdefulla ämnen och mineral ska prioriteras. Det går inte att utifrån översiktsplanen bedöma hur de berörda riksintressena tillgodoses (Östermyrorna och Voxnan som naturmiljöer av riksintresse, Voxnan såsom riksintresse för friluftslivet samt Voxnan såsom riksintresse med geografiska bestämmelser till skydd för vattenkraftsutbyggnad), berörs av kommande gruvdrift. Detta kommer att studeras i samband med tillståndsansökningarna. ÖP anger att en översyn av riksintresset Östermyrorna bör genomföras för att fastställa områdets nuvarande status och relation till riksintresset för värdefulla ämnen och material.

De begränsade markanvändningsförändringar som föreslås i översiktsplanen inom *Alfta kyrkby och samhälle* (kulturmiljö av riksintresse) bedöms gå att genomföra utan att riksintressets värden skadas. Se avsnitt 2.3 *Miljökonsekvenser - Riksintressen naturmiljö och kulturmiljö*.

Översiktsplanen bedöms tillgodose kommunens övriga riksintressen, genom att dessa redovisas i översiktsplanen och rekommendationer i flera fall finns till skydd för dem.

Försvarsmakten bör kontaktas i tidigt skede vid större markanvändningsförändringar, för att säkra hänsyn till riksintressen för totalförsvaret. Översiktsplanen redovisar inga sådana riksintressen, men det kan finnas hemliga områden.

4.3 Miljökvalitetsnormer

Ur Ovanåkers översiktsplan

Vi arbetar aktivt med vattenfrågorna i arbetet med att biosfärområdeskandidaturen. Utifrån aktuell förvaltningsplan med tillhörande åtgärdsprogram utarbetas en handlingsplan för kommunens prioriteringar så att god kemisk och ekologisk status kan uppnås.

Vi färdigställer en VA-plan innehållande bland annat dagvattenstrategi, VA-försörjningsplan, VA-policy m.m. för kommunen.

För att god kemisk och ekologisk status enligt vattendirektivet ska uppnås på våra vatten och för att uppnå miljömålet levande sjöar och vattendrag tar vi fram en vattenvårdsplan där prioriteringar och åtgärder behandlas.

Ny bebyggelse och verksamheter som kan påverka grundvattentäkter negativt tillåts ej.

Förutsättningar

Miljökvalitetsnormer (MKN) är ett juridiskt bindande styrmedel som infördes med miljöbalken 1999. Enligt 3 kap. 5 § PBL ska det framgå av översiktsplanen hur kommunen avser att följa gällande miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken. Nuvarande miljökvalitetsnormer omfattar *utomhusluft, omgivningsbuller, vattenförekomster* samt *fisk- och musselvatten*. Av dessa är miljökvalitetsnormerna förutomhusluft och vattenförekomster relevanta för denna MKB. Ovanåkers kommun omfattas inte av det krav på skyldighet att kartlägga omgivningsbuller och upprätta åtgärdsprogram som anges i förordning (2004:675) om omgivningsbuller. Det finns inga sjöar eller vattendrag som omfattas av förordning (2001:554) om miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten i kommunen.

Utomhusluft

I luftkvalitetsförordningen (2010:477) anges maximala föroreningsnivåer i utomhusluften för kvävedioxid och kväveoxider, svaveldioxid, kolmonoxid, ozon, bensen, arsenik, kadmium, bly, nickel samt partiklar (PM10 och PM2,5).

Generellt är kvaliteten på utomhusluften i Ovanåkers kommun god. I översiktsplanens avsnitt *Miljömål och miljökvalitetsnormer* konstateras att inga miljökvalitetsnormer för luft överskrids inom kommunen, enligt de uppgifter som kommunen får via Stockholm-Uppsala läns luftvårdsförbund.

De förändringar som översiktsplanen redovisar, såsom nya områden för bostäder och verksamheter i Alfta och Edsbyn, bedöms inte heller medföra några överskridanden.

Vattenförekomster

Miljökvalitetsnormer enligt förordning om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön (SFS 2004:660) finns för ytwater och grundvatten. Syftet är att tillståndet i våra vatten inte ska försämrats och att alla vatten ska uppnå en bestämd miljökvalitet.

Ovanåkers kommun tillhör Bottenhavets vattendistrikt. Frågorna om vattenvård samordnas genom vattenmyndigheterna (en länsstyrelse i varje distrikt), i dialog med kommuner, vattenvårdsförbund och

andra lokala vattenintressenter. På sikt kommer miljökvalitetsnormerna att innebära att uppföljning och skydd för vattendragen förstärks.

Ett stort antal vattenförekomster inom kommunen omfattas av miljökvalitetsnormer. Några av dessa vattenförekomster har enligt preliminär klassning för 2015, hög eller god ekologisk status³, men de flesta har måttlig ekologisk status, bland annat på grund av fysiska förändringar, övergödning eller försurning. Ett objekt, Voxnan på sträckan genom Alfta, har otillfredsställande ekologisk potential p.g.a. flödesregleringar, morfologiska förändringar⁴ och bristande konnektivitet⁵. Orsaken till dessa klassningar påverkas ej av de förändringar i markanvändning som översiktsplanen föreslår.

Påverkanskällor för måttlig status med avseende på övergödning kan ha sitt ursprung i jordbruk och enskilda avlopp inom tillrinningsområdet. Inga nya bostadsområden med enskilda avlopp föreslås i anslutning till de vattendrag som är påverkade av övergödning. Samtliga nya industri- och bostadsområden som föreslås kommer att införlivas i kommunens verksamhetsområden för vatten och avlopp.

Vad gäller påverkan från enskilda avlopp arbetar kommunen med att uppnå det lokala miljömålet om att "*alla inventerade och undermåliga avlopp är åtgärdade senast 2020*". Vidare föreslår översiktsplanen ett fortsatt arbete med en vattenvårdsplan, VA-plan och en vattenförsörjningsplan. I dessa planer ingår prioriteringar och åtgärder för att god ekologisk status i sjöar och vattendrag ska uppnås. Detta innebär att förutsättningarna för att uppnå god status för kommunens vattendrag ökar, framförallt med avseende på övergödning. Orsaker till följd av t ex reglerade vattendrag är svårare att påverka på kommunal nivå. Den kemiska statusen för kommunens sjöar och vattendrag bedöms enligt 2009 års miljökvalitetsnormer som god, utom vad gäller kvicksilver. Inga ytvattenförekomster i Sverige uppnår god kemisk status med avseende på kvicksilver. Den preliminära klassningen 2015 är inte färdig.

Vägdagvatten kan vara en källa till påverkan på den kemiska statusen i vattendrag. De föreslagna förändringarna av markanvändning bedöms dock inte påverka statusen negativt, främst eftersom den arean hårdgjorda ytor inte ökar nämnvärt. Två industriområden kommer dessutom enligt planen i framtiden (efter år 2040) att användas som grönområden, vilket minskar dagvattenpåverkan på de intilliggande recipienterna. I dessa områden är det dock av stor vikt att utredning och sanering av eventuella markföroreningar görs innan området övergår till annan användning. Kommunen arbetar med en dagvattenstrategi där dagvattenfrågor och dagvattens påverkan på sjöar och vattendrag kommer att belysas. Framtida åtgärder tas fram mot bakgrund av ramdirektivet för vatten och dess tillhörande statusklassning.

De grundvattenförekomster inom kommunen som omfattas av miljökvalitetsnormer har god kemisk och kvantitativ status. De berörs inte av några av översiktsplanens förändringsförslag.

I översiktsplanen anges flera rekommendationer för förbättrat skydd av yt- och grundvatten, se "Ur

---

³ Begreppen "måttlig ekologisk status", "god ekologisk status" etc finns definierade i Vattenmyndighetens föreskrifter om kvalitetskrav för vattenförekomster.

⁴ Morfologiska förändringar betyder fysisk påverkan i vattenförekomsten, t.ex. genom att den är rätad, rensad eller invallad.

⁵ Konnektivitet betyder möjlighet till spridning och fria passager för djur, växter, sediment och organiskt material i uppströms och nedströms riktning, samt från vattenförekomsten till omgivande landområden.

Ovanåkers översiktsplan " ovan. Översiktsplanen hänvisar även till "Åtgärdsprogram för Bottenhavets vattendistrikt 2015-2021", där åtgärder föreslås.

Översiktsplanen innehåller relativt få markanvändningsförändringar och därmed har planen få direkta konsekvenser vad gäller vattenförekomster med miljökvalitetsnormer. Det är endast i tätorterna Alfta och Edsbyn som konkreta förslag till markanvändningsförändringar ges i planen.

Följande förändringar, som redovisas i översiktsplanens förslag till strategisk utveckling av Alfta och Edsbyn, berör vattenförekomster:

- Intill Voxnan i Edsbyn föreslås ett befintligt industriområde omvandlas till bostadsområde. Voxnan har på denna sträcka måttlig ekologisk status p.g.a. flödesregleringar, morfologiska förändringar och bristande kontinuitet⁶. (Preliminär bedömning 2015) Förändringen bedöms ej påverka vattendraget status negativt.
- Ett stråk längs Voxnan öster om Edsbyn föreslås utvecklas för friluftslivets behov, med åtgärder som stödjer tillgänglighet, trivsel och trygghet. Voxnan har på denna sträcka måttlig ekologisk status p.g.a. flödesregleringar och morfologiska förändringar. Inom det aktuella området ligger även Sässman m.fl sjöar/tjärnar som har måttlig ekologisk status p.g.a. morfologiska förändringar och övergödning. (Preliminära bedömningar 2015) Förändringen bedöms ej påverka vattendraget status negativt.
- Vid sjön Ullungen i Edsbyn föreslås två befintliga industriområden, varav ett angränsar till sjön, omvandlas till grönområde på längre sikt. I Roteberg, nordost om sjön, föreslås nya bostadsområden, som avrinner mot sjön. Ullungen har måttlig ekologisk status p.g.a. morfologiska förändringar och övergödning. (Preliminär bedömning 2015) Förändringen bedöms ej påverka vattendraget status negativt.
- Intill Norrsjön i Alfta föreslås ett nytt bostadsområde. Norrsjön har måttlig ekologisk status p.g.a. morfologiska förändringar, bristande konnektivitet och flödesregleringar. (Preliminär bedömning 2015) Förändringen bedöms ej påverka vattendraget status negativt.
- Vid Krangatan i Alfta föreslås ett nytt område för handel som avrinner mot Kyrksjön. På andra sidan om Kyrksjön föreslås ett naturområde utvecklas för friluftslivets behov. Kyrksjön har måttlig ekologisk status p.g.a. morfologiska förändringar. (Preliminär bedömning 2015) Förändringen bedöms ej påverka vattendraget status negativt.
- Vid Voxnan i Alfta föreslås den befintliga badplatsen utvecklas för friluftslivets behov. Voxnan har på den aktuella sträckan otillfredsställande ekologisk potential p.g.a. flödesregleringar, morfologiska förändringar och bristande konnektivitet. (Preliminär bedömning 2015) Förändringen bedöms ej påverka vattendraget status negativt.

Slutsats - miljökvalitetsnormer

---

⁶ Kontinuitet handlar om påverkan av till exempel dammar och vägtrummor som stänger av eller hindrar fri passage och spridning av djur och växter i vattensystemen.

Några av översiktsplanens förslag till strategisk utveckling i tätorterna Alfta och Edsbyn berör sjöar/vattendrag som idag inte uppfyller miljökvalitetsnormerna "god ekologisk status". Hänsyn krävs i fortsatt planering, särskilt för de vattendrag som är övergödda. Detta kommer att studeras vidare i kommande planeringsskeden.

Översiktsplanens förslag bedöms inte innebära några överskridanden av miljökvalitetsnormer för utomhusluft.

5. Uppföljning och övervakning

5.1 Uppföljning av planens betydande miljöpåverkan

Platsanknutna miljöfrågor

Översiktsplanens förslag till förändringar har en relativt begränsad omfattning och inget behov har därför bedömts föreligga av uppföljning vad gäller planens samlade miljöpåverkan. Frågor om uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av översiktsplanen medför kommer till stor del att avhandlas i senare planeringsskeden för respektive förändring.

Den betydande miljöpåverkan omfattar främst påverkan från bebyggelseexploateringar. Större utbyggnader kommer att prövas genom detaljplaneläggning och därmed tillhörande prövning.

Övergripande miljöfrågor

Miljökvalitetsnormer för vatten behöver studeras vidare på ett övergripande plan, eftersom miljökvalitetsnormerna inte uppfylls i nuläget för ett antal sjöar och vattendrag. Arbetet pågår inom kommunen med bl.a. vatten- och avloppsfrågor.

6. Samråd

6.1 Samråd med länsstyrelsen

Tidigt samråd och samråd om avgränsning av MKB hölls med Länsstyrelsen 2015-02-13. Länsstyrelsen framhöll bl.a. vikten av att översiktsplanen lyfter fram kommunens syn på riksintresseanspråk.

Länsstyrelsen och kommunen är överens om den avgränsning av MKB:n som redovisas i avsnitt 1.4.

7. Källor

Ovanåkers kommun

Tematisk översiktsplan: Landsbygdsutveckling i strandnära lägen LIS. Laga kraft 2011-01-13.

Tematisk översiktsplan: Vindkraft och stora opåverkade områden. Laga kraft 2011-10-26.

Fördjupad översiktsplan (Tätortsplan) Alfta 1993, antagen 1995.

Fördjupad översiktsplan (Tätortsplan) Edsbyn 1991, antagen 1992.

Översiktsplan 2000.

Länsstyrelsen Gävleborg

Gävleborgs miljömål och åtgärdsprogram 2014–2020. Rapport 2014:15.

Åtgärdsprogram för klimat- och energimål i Gävleborgs län. 2012-10-29.

Bevarandeplan för Sässmanområdet. 2006.

Digitalt GIS-underlag.

Övriga

Detaljerad landskapsanalys och utveckling av Sässmanområdet. Jens Hansen/Lokala Naturvårdsatsningen LONA. 2014.

Riksantikvarieämbetets fornlämningsregister, Forsök, www.fmis.raa.se

Vattenmyndigheternas hemsida, www.vattenmyndigheterna.se

Vatteninformationssystem Sverige, www.viss.lansstyrelsen.se